

BULLETIN
SLOVENSKEJ ASOCIÁCIE
KNIŽNÍC

ROČNÍK 5

ČÍSLO 3

BRATISLAVA 1997

OBSAH

Marta Žilová: Letné zamyslenie	3
--	---

ČLÁNKY A ŠTÚDIE

Oľga Kaliská: Združenie knižníc metropolitného centra Banská Bystrica - Zvolen	5
Ľubica Ludvíghová: 45 rokov Slovenskej lesníckej a drevárskej knižnice pri Technickej univerzite vo Zvolene	7
Miloš Kovačka: Slovenská národná bibliografia na CD-ROM	12

INFORMÁCIE

Ján Kurák: Zo zasadnutia správnej rady Slovenskej asociácie knižníc . .	16
Daniela Gondová: Seminár akademických knižníc	17
Daniela Gondová: Konferencia "Slovenské knižnice '97"	19
Ľudmila Čelková: Bibliotéka '97 pred dvermi	19
Ján Gul'a: Okrúhly stôl k problematike súborného katalógu slovenských knižníc	20

PREČÍTALI SME ZA VÁS

Pol'nohospodárske informácie v Poľsku	23
Marobeth Ward: Chýba vzťah medzi knihovníkmi vysokoškolských knižníc a študentmi	24
Achim Osswald: 2. národný informačný deň ku Knižničnému programu EÚ v Stuttgarte	26

EBLIDA INFORMUJE

EÚ - Copyright	28
Stredná a východná Európa	31
Projekty	34
Akcie	36

Bulletin
Slovenskej asociácie knižníc 3/97

VYDAVATEĽ

Slovenská asociácia knižníc

Sekretariát:

Centrum vedecko-technických informácií SR

Námestie slobody 19, 812 23 Bratislava

PRESEDA SAK

Daniela Gondová

HLAVNÝ REDAKTOR

Danka Petrášová

REDAKČNÁ RADA

Jana Amrichová, Želmíra Brozmannová, Ľudmila Čelková,

Mária Džavíková, Anna Gašparovičová, Oľga Kaliská, Darina Krausová,

Peter Kružík, Mária Mlynáriková, Oľga Straková

MIESTO A ROK VYDANIA

Bratislava 1997

NÁKLAD

150 výtlačkov

TLAČ

Centrum VTI SR v Bratislave

VYDÁVA SA PRE INTERNÚ POTREBU SAK ŠTYRIKRÁT ROČNE

Letné zamyslenie

PhDr. Marta Žilová

Je krásne sobotné ráno prvého letného dňa. Mám pred sebou dve úlohy - napísať úvodník do Bulletinu Slovenskej asociácie knižníc a jeden z ďalších listov zriaďovateľovi našej knižnice v nádeji, že možno začne riešiť dlhoročné problémy, ktoré sú už dnes vo veku nových informačných a komunikačných technológií a digitalizácie dokumentov vlastnými silami neprekonateľné.

Leto vo väčšine z nás vyvoláva pocity uvoľnenia, ľahkosti, pohody a možno i patetickosti. Moju predstavu napísať úvodník v tomto duchu zmarili pod dojmom napísaného listu stále dobiedzajúce ťaživé a čierne myšlienky, ktoré sa nedali odohnať. Mysleť mi zamestnávajú konkrétne problémy knižníc, ako je nedostatočné priestorové vybavenie a s tým súvisiace nevhodné umiestnenie knižničných fondov, chýbajúca a zastaraná technická a komunikačná infraštruktúra, komercializácia a postavenie knižníc v spoločnosti, vznik konkurencie na informačnom trhu, spoločenské a finančné ohodnotenie knihovníkov atď. atď.

Najväčším problémom pre knižnice sa po roku 1989 stalo ich financovanie. Knižnice pri stále rastúcich nákladoch (niekoľkonásobné zdraženie kníh, časopisov, nájomného, poštovného, energie atď.) i napriek miernemu zvyšovaniu dotácií od svojich zriaďovateľov nemajú dostatok peňazí. Pritom trh je doslova prepĺnený literatúrou, ktorá by v knižniciach nemala chýbať, a navyše, dnes sa dá kúpiť prednedávnom tak ťažko dostupná zahraničná literatúra. Výpočtová, komunikačná, reprografická a iná technika je pre nás rovnako nedostupná ako pred rokom 1989. Vtedy nebol tovar, ale boli FCO koruny, dnes je tovaru dost', ale nie sú investičné alebo kapitálové prostriedky potrebné na nákup techniky a softvérových produktov. Ich nedostatok môže v dobe dramatického rozvoja elektronickej komunikácie informačných zdrojov spôsobiť nové oneskorenie za svetovým vývojom, čo sa bude len ťažko naprávať.

Ako je to so sponzorskými darmi pre knižnice? Sponzora oveľa viac zviditeľní poskytnutie financií miestnemu športovému klubu alebo súťažiam krásy ako knižnici, ktorá využíva len nenápadnú formu reklamy, obyčajne pečiatku oznamujúcu v každej knihe "Kúpené sponzorom XY". Uplynie ešte veľa času, kým bude sponzorovanie knižníc vecou cti a prestíže firiem.

Veľa knižníc sa pokúša vylepšiť finančnú situáciu zvyšovaním poplatkov a podnikaním. Zisk však v rozpočte väčšinou tvorí len nízke percento. Je to preto, že sa knižnice nevedia správať trhovo? Knižnice s funkciou kultúrnou, vzdelávacou a informačnou majú predsa iné poslanie! Ak sa zmenia na komerčné inštitúcie, kto bude poskytovať služby a informácie deťom, mládeži a starým ľuďom, ktorí tvoria vo verejných knižniciach viac ako polovicu používateľov?

Profesionálne knižnice plnia funkciu informačných stredísk poskytujúcich služby s využitím moderných a technických prostriedkov a informačných technológií. Knižnice sa v poslednom desaťročí radikálne menia, reagujú na prostredie, v ktorom pôsobia.

Rozvinula sa tzv. komunikačná infraštruktúra, nastupujú elektronické formy dokumentov a ich komunikácia v globálnych sieťach Internetu.

V informačne vyspelých krajinách sledujú informační profesionáli tento vývoj s obavami, že ich z komunikačného reťazca vytlačia producenti informácií a informačne zdatní používatelia. Oproti kolegom z vyspelých krajín máme zatiaľ výhodu "vďaka" doterajšej nízkej informačnej gramotnosti a znalosti využitia moderných technológií pre efektívnu prácu s informačnými zdrojmi. Producenti informácií si uvedomujú zvýšený dopyt po informáciách, a tak rozširujú komunikačné služby o informačnú nadstavbu a navyše disponujú prostriedkom pre knižnice nedostupným - reklamou. Ak nebudeme dost' rýchli a presvedčiví, konkurencia producentov informácií a informačne zdatných používateľov môže časom vytlačiť i nás.

Internet ako živelne sa šíriaca globálna záplava digitalizovaných informácií volá po schopných odborníkoch, dostatočne pripravených na spracovanie dokumentov pre informačné diaľnice a navigovanie v nich, na nový typ integrovaných informačných služieb pokrývajúcich všetko od formulácie informačnej požiadavky až po poskytnutie plného textu alebo multimedialnej podoby informácie.

Informácie sú kľúčovým strategickým a rozvojovým zdrojom dneška. Myslíte si, že si toto nami presadzované profesionálne presvedčenie začína uvedomovať aj naša spoločnosť? Myslím, že odpoveď nám je jasná.

Pán Michael Babka hovorí: "Informácia môže byť účinnejšia zbraň než revolver. Na nosenie pištole musíme mať zbrojný pas. Na roznášanie informácií nám stačí nenulové IQ. Informačné zbrane môžu byť samozrejme nasadené aj v mene dobrej a spravodlivej veci. Môžu napríklad zabíjať nevedomosť a aroganciu."

Máme v rukách účinnú zbraň na prekonanie nezájmu o našu prácu a získanie adekvátneho spoločenského postavenia. Často si predstavujem profesionálny sen. Knižnice sú umiestnené v krásnych účelových budovách, ktoré sídlia v centrách miest, príjemní a ochotní knihovníci a knihovničky pracujúci pod heslom "náš zákazník, náš pán" sú hrdí na svoju profesiu a na svoju materskú knižnicu. Svetlé, veľké a útulné priestory sú plné spokojných a vďačných používateľov. Iniciatívne zapájanie knižníc do rôznych spoločenských, vzdelávacích, kultúrnych, charitatívnych a ďalších aktivít zvyšuje ich spoločenskú prestíž a zvýrazňuje imidž. Inštitúcie, ktoré majú spoločenské uznanie a ohlas, získavajú viac sponzorov a kvalitnejší personál, čo prináša viac financií, viac používateľov a ešte lepšie spoločenské ocenenie. Vzniká špirála, ktorá je zaujímavá a pritažlivá pre knižnice a je prínosom pre používateľov, a teda aj pre spoločnosť.

Zaujímalo by ma, koľko rokov snivali americkí a kanadskí knihovníci sen, ktorý je dnes i skutočnosťou. Kedy sa my dočkáme doby, keď bude niektorí z našich popredných politikov považovať za súčasť volebnej kampane napr. symbolické napojenie spoločensky významnej knižnice na Internet? Takto začal svoju oficiálnu prezidentskú kampaň B. Clinton. Podobné volebné gesto v blízkej kampani by splnilo jeden z mojich snov.

Združenie knižníc metropolitného centra Banská Bystrica-Zvolen

Mgr. Olga Kaliská

Región vymedzený územným priestorom Banská Bystrica-Zvolen je ťažiskovou oblasťou nového Banskobystrického kraja a dá sa povedať, že je aj jedným z dopravných a telekomunikačných priesečníkov v rámci Slovenskej republiky.

Charakteristiku tohto územia dopĺňa množstvo kultúrnych a vzdelávacích inštitúcií - pôsobia tu dve univerzity, dve vedecké a dve verejné knižnice, celoslovenské i regionálne múzeá, galérie, štátne divadlo s významným operným a činoherným súborom, desiatky stredných a odborných škôl, viaceré archívy.

Priaznivé sú aj demografické charakteristiky tohto územia, ktoré v súčasnosti obýva takmer tristo tisíc obyvateľov, z ktorých je 60 % v produktívnom veku a 25 % v predproduktívnom veku. Možno povedať, že je to mladý región s vysokou vzdelanosťou úrovňou.

Popri jestvujúcej priemyselnej a poľnohospodárskej výrobe je súčasná orientácia zameraná najmä na rozvoj infraštruktúry. Konceptia tvorby a rozvoja metropolitného centra Banská Bystrica-Zvolen sa zameriava nielen na regionálne vzťahy týchto dvoch miest, ale je rozpracovaná až po celoštátnu a medzinárodnú úroveň.

Významnou pre tento územný priestor je skutočnosť, že podnety Európskej únie v oblasti úlohy miest a regiónov pri rozvoji informačnej spoločnosti sa začali uplatňovať aj pri rozvoji Slovenska. V roku 1996 prijala vláda Slovenskej republiky Projekt rozvoja slovenského regionálneho centra Banská Bystrica-Zvolen a v rámci neho schválila priority štátneho a verejného záujmu aj v oblasti rozvoja vedy, vzdelávania, kultúry a informatiky.

Projekt metropolitného centra Banská Bystrica-Zvolen predpokladá postupné prirodzené zoskupenie sídiel do integrujúceho sa spoločenstva.

Riadenie a koordináciu tohto procesu bude zabezpečovať Rada pre rozvoj regiónu, ktorej členmi sú aj rektori oboch univerzít - Technickej univerzity vo Zvolene a Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Už z tohto zastúpenia je zrejmé, aký dôraz sa kladie práve na rozvoj vedy, výskumu, vzdelávania a kultúry.

Uvedený vládny projekt je pozoruhodným a významným impulzom aj pre slovenské knihovníctvo tým, že po prvýkrát uznesenie vlády zahrnulo a podporilo aj projekty rozvoja vedeckých knižníc - konkrétne Štátnej vedeckej knižnice v Banskej Bystrici, Slovenskej lesníckej a drevárskej knižnice vo Zvolene a knižnice Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici.

Uznesenie vlády SR č. 315/96 ukladá rezortným ministrom konkrétne úlohy a schvaľuje aj konkrétne investičné objemy na materiálo-technický rozvoj, dobudovanie, no najmä na informatizáciu uvedených knižníc.

Nemenej významná je aj skutočnosť, že projekt je riešený komplexne a zahŕňa aj úlohu vybudovania metropolitnej dátovej siete, ktorá spojí uvedené dve univerzity a perspektívne aj ďalšie subjekty prispievajúce k tvorbe poznatkovotvorného potenciálu regiónu.

Na plnenie úloh uvedeného projektu dohliada Úrad pre stratégiu rozvoja spoločnosti, vedy a techniky SR, ktorý predkladá vláde SR vyhodnocujúce správy.

Realizáciu spoločných projektov v oblasti informatizácie knižníc podnikli dve najväčšie knižnice tohto regiónu, a to Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici a Slovenská lesnícka a drevárska knižnica vo Zvolene.

Roku 1996 bola uzatvorená dohoda o vytvorení záujmového združenia METROPOLIS, ktorá bola podpísaná na úrovni rektorov oboch univerzít a riaditeľky Štátnej vedeckej knižnice v Banskej Bystrici.

Názov združenia METROPOLIS bol odvodený od termínu "metropolitná informačná sieť" a symbolizuje zároveň aj metropolitné regionálne centrum.

Združenie METROPOLIS si dalo za cieľ zabezpečiť koordináciu postupu zúčastnených vedeckých a akademických knižníc pri implementácii automatizovaných knižničných systémov, pri kooperatívnej katalogizácii a tvorbe súborov autorít, pri retrospektívnej katalogizácii a retrokonverzii, v neposlednej miere aj pri akvizícii dokumentov, pri zvyšovaní úrovne poskytovaných knižnično-informačných služieb i pri širších odborných a kultúrnych aktivitách.

Združenie METROPOLIS bude spolupracovať so združením českých a slovenských knižníc CASLIN, ako aj s inými domácimi a zahraničnými združeniami z oblasti informatiky a telematiky.

Zatiaľ sa dve z knižníc združenia METROPOLIS rozhodli pre integrovaný knižničný systém VTLS - a to Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici a knižnica Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Ďalšia realizácia zámerov združenia bude v značnej miere závisieť od technického a programového vybavenia zúčastnených knižníc, ktoré sú v súčasnosti značne poddimenzované a nepostačujúce.

Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici je z knižníc združenia METROPOLIS najstaršia a najväčšia. V uplynulom roku si pripomenula sedemdesiat rokov od svojho založenia. Počas desaťročí svojho pôsobenia prešla viacerými transformáciami a prepracovala sa postupne od mestskej knižnice až po knižnicu vedeckú. O to ťaživejšie na ňu dolieha súčasná podoba transformácie, ktorou má byť delimitovaná pod regionálne kultúrne centrum Banskobystrické štátne kultúrne centrum ako bezprávnym subjektom. K dnešnému dňu zatiaľ nie je delimitácia ukončená a ŠVK je napojená na rozpočet MK SR.

Za úspech možno pokladať skutočnosť, že vďaka podpore regionálnych osobností a, samozrejme, poslancov NR SR bude Štátna vedecká knižnica Banská Bystrica v novom zákone o povinnom výtlačku uvedená ako odberateľ povinného výtlačku. Pôvodný návrh totiž pre túto knižnicu, ktorá už 33 rokov buduje fondy na základe PV, mienil povinný výtlačok zrušiť.

Svojím dvojmiliónovým knižničným fondom tvorí ŠVK bohatý zdrojový potenciál pre banskobystrickú Univerzitu Mateja Bela. Univerzita buduje len fakultné knižnice a na základe súhlasu rektora a vedenia UMB plní viaceré úlohy univerzitnej knižnice Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici. V súčasnej transformácii kultúry zaznievali aj úvahy o možnosti pretransformovania tejto knižnice na akademickú, s čím však MK SR nevyslovilo súhlas.

V prudko sa rozvíjajúcej metropole, akou je v súčasnosti Banská Bystrica, a pri rozširujúcich sa formách univerzitného štúdia, rozvoja vedy, výskumu, ako aj rôznych inštitúcií mesto viac ako kedykoľvek predtým potrebuje dobre vybudovanú modernú knižnicu.

Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici odborne saturuje informačné potreby svojho okolia a je pripravená naďalej plniť svoje nadregionálne funkcie, najmä v oblasti bibliografickej a výskumnej činnosti. Knižnica je rovnocenným partnerom aj v oblasti informatizácie knižnično-informačných činností slovenských knižníc.

Združenie METROPOLIS vzniklo práve zásluhou Štátnej vedeckej knižnice v Banskej Bystrici a je pripravené odborne i organizačne spolupôsobiť pri rozvoji národného knižničného systému SR.

45 rokov Slovenskej lesníckej a drevárskej knižnice pri Technickej univerzite vo Zvolene

Ing. Ľubica Ludvighová

V päťdesiatych rokoch sa začala na území stredného Slovenska sústreďovať základňa pre vedu, výskum a školstvo z oblasti lesníctva a drevospracujúceho priemyslu. Napomohla tomu samotná geografická poloha tejto oblasti a tomu zodpovedajúce prírodné bohatstvo - lesy, ktoré poskytovali okolitému obyvateľstvu pracovné príležitosti a nášmu hospodárstvu cennú surovinu s ďalšími možnosťami jej zhodnotenia.

Vo Zvolene začal pôsobiť Výskumný ústav lesného hospodárstva, zriadil sa tu Ústav pre hospodársku úpravu lesov, začalo sa s výstavbou drevárskych podnikov Bučina Zvolen, Smrečina Banská Bystrica, Pregeljka Žarnovica. V roku 1952 vznikla vo Zvolene Vysoká škola lesnícka a drevárska (VŠLD). Všetky tieto zmeny v regióne vyvolali potrebu zriadiť v Banskobystrickom kraji vedeckú knižnicu.

Umiestnenie VŠLD do Zvolena rozhodlo aj o umiestnení knižnice v tom istom meste. 1. septembra 1952 bola zriadená Štátna študijná knižnica vo Zvolene ako vedecký ústav pre Banskobystrický kraj a súčasne ako lesnícka a drevárska knižnica pre celé Slovensko. Zároveň plnila aj funkciu fakultnej knižnice pre lesnícku a drevársku fakultu VŠLD vo Zvolene.

Základ vtedajších fondov knižnice tvorila vyčlenená odborná literatúra zo študijnej knižnice Košického kraja (t. č. to bola Ústredná pôdohospodárska knižnica v Košiciach) v počte 4753 knižničných jednotiek. Asi tretinu tvorili knihy lesnícke, tretinu prírodovedné, tretinu knihy z rôznych odborov a politicko-osvetové knihy. Prvý výber kníh, podľa dohodnutých kritérií, robil osobne riaditeľ knižnice - prof. Štefan Ohrival. Do konca roku 1952 vzrástol fond knižnice na 5281 zväzkov a personálne obsadenie na 4 pracovníkov. Knižnica mala len jednu miestnosť, ktorá slúžila ako pracovňa, požičovňa a sklad knižničného fondu.

V prvom období existencie knižnice bolo treba vyriešiť základné priestorové, personálne, materiálové a finančné problémy, a najmä koncepčné budovanie knižničných fondov. Rozvoj knižnice negatívne ovplyvňovali časté zmeny nadriadených orgánov. Za obdobie necelých desiatich rokov prebehli tieto zmeny päťkrát. Menili sa aj štatúty knižnice. V roku 1954 sa zmenil názov na Štátnu vedeckú knižnicu, ktorý knižnici zostal do r. 1979. Knižnica sa stala tiež metodickým strediskom pre knihovníctvo a bibliografiu vo svojej oblasti. Do roku 1960 fondy mali 71 980 knižničných jednotiek a v knižnici pracovalo 11 pracovníkov.

Knižnica nadviazala kontakty s partnerskými knižnicami a inštitúciami doma a v zahraničí. Okrem získavania, spracovania a požičiavania primárnych informačných dokumentov sa už v tomto období venovala pozornosť aj bibliografickej a informačnej činnosti. Vyhotovovali sa anotované a neanotované záznamy z domácich i zahraničných lesníckych a drevárskych článkov, zostavovali a vydávali lesnícke a drevárske prehľady, periodicky aj prírastky najnovšej literatúry.

V roku 1961 vstúpil do platnosti nový štatút knižnice a ŠVK vo Zvolene sa stala "špecializovanou vedeckou knižnicou pre lesníctvo a drevárstvo s pôsobnosťou pre celé Slovensko a všeobecnou vedeckou knižnicou pre kraj".

Okolnosť, že Vysoká škola lesnícka a drevárska vo Zvolene nemala vlastnú ústrednú knižnicu, si vyžadovala stále prehlbovanie spolupráce ŠVK s vysokou školou, rozširovanie a modernizáciu knižničných a informačných služieb. To bol prakticky jeden z hnacích motorov rozvoja činnosti knižnice. Nič na tom nezmenila ani tá skutočnosť, že sa na základe rozhodnutia Ministerstva školstva SSR v r. 1974 vytvorilo Študijné a informačné stredisko na VŠLD, ktoré malo zabezpečovať rýchle a relevantné informácie pedagogickým a vedecko-výskumným pracovníkom. Personálne obsadenie tromi pracovníkmi, ale najmä okolnosť, že ŠIS nedisponovalo žiadnym ústredným knižničným fondom (len doplňovalo a evidovalo fondy čiastkových knižníc na katedrách), nedovoľovalo mu v celom rozsahu plniť úlohy v knižničnej a informačnej oblasti podľa potrieb vysokej školy. To bol dôvod pre rokovanie a vzájomnú dohodu medzi Ministerstvom kultúry SSR a Ministerstvom školstva SSR o delimitácii ŠVK vo

Zvolena - ako ústrednej lesníckej a drevárskej knižnice - z rezortu kultúry do rezortu školstva, s platnosťou od 1. januára 1978. Kredit špecializovanej štátnej vedeckej knižnice zostal zachovaný a zároveň pribudla aj funkcia ústrednej knižnice a ŠIS VŠLD. Novým riaditeľom sa stal Mgr. Ján Daniel, ktorý v tejto funkcii zotrval do r. 1991.

Nový zákon o vysokých školách z roku 1980 a jeho realizácia priniesli do organizmu VŠLD niektoré zmeny. Tieto zásadne ovplyvnili hospodárske postavenie knižnice. Vykonať predpisy k uvedenému zákonu viedli k centralizácii a integrácii ekonomických činností a hospodárskej agendy z účelových zariadení a ústavov na rektorát. Knižnica prestala byť samostatným správcom rozpočtového úveru III. stupňa a všetky finančné transakcie sa zabezpečovali cez rektorát. Už predtým sformulované poslanie a hlavné úlohy knižnice však zostali nedotknuté.

V sedemdesiatych rokoch sa popri sústave knižníc začala tvoriť aj sústava vedeckých, technických a ekonomických informácií v celoštátnom meradle a postupne vznikali všeobecne platné predpisy pre jej činnosť. Ústredná lesnícka a drevárska knižnica nezaostala ani za týmto trendom a v r. 1980 uzatvorila Dohodu o spolupráci s odvetvovým informačným strediskom Výskumného ústavu lesného hospodárstva a poľovníctva (Jiloviště - Strnady pri Prahe) a v roku 1983 Dohodu o spolupráci s odvetvovým informačným strediskom VTEI pri Štátnom drevárskom výskumnom ústave v Bratislave. Knižnica sa tak stala dôležitým článkom v dvoch odborových sieťach VTEI. Dohody mali pre budúcnosť zabezpečiť koordináciu činnosti kooperujúcich pracovísk, vzájomnú výmenu informačných materiálov, a tak odstrániť neúčelné duplicity pri zhromažďovaní a spracovaní vedeckých, technických a ekonomických informácií. Na základe tejto spolupráce sa začali v republike tvoriť dve odborové informačné bázy údajov - lesnícka a drevárska, ktoré sa svojím spracovaním a triedením stali potenciálom vedeckých, technických a ekonomických informácií. Rozpadom sietí VTEI knižnica prevzala na seba úlohu ďalej dopĺňať tieto bázy.

Najzávažnejším problémom knižnice a zároveň hlavnou brzdou rozvoja od jej vzniku boli nevyhovujúce priestorové podmienky. Knižnica nemala dostatočné priestory pre svoju činnosť, nemala vlastné čítárne a študovne, ba ani vyhovujúce požičovne. Malé kapacity skladov neumožňovali prehľadné uskladňovanie literatúry. Zlom v priestorovej situácii nastal po roku 1983, keď knižnica dostala na svoju prevádzku a služby prízemie a prvé poschodie v budove bývalej lesníckej fakulty VŠLD, čo umožnilo sústrediť jednotlivé pracoviská knižnice do jednej budovy. Zároveň sa pre knižnicu postavil sklad kníh - konštrukcia haly - v priemyselnej zóne Zvolena. Situáciu s uložením kníh to vyriešilo, nepružné však bolo vypožičiavanie literatúry zo skladu umiestnenom na opačnom konci mesta, čo samozrejme prinieslo aj zvýšené náklady na prevádzku. Počas roka 1992 knižnica opäť sťahovala všetky fondy do skladov vytvorených v prístavbe na dvore a v suteréne budovy, v ktorej sa nachádza. Uloženie časti literatúry v priestoroch suterénu je pre vlhkosť pomery nevyhovujúce, žiada si zvýšenie nákladov na zabezpečenie ochrany fondov. Skrátilo to však čakaniu dobu na dokument, ktorá sa z dvojďňovej až trojdňovej stala niekoľkohodinovou.

Priestory, v ktorých sa dnes knižnica nachádza, nie sú účelovo stavané. Boli postavené v roku 1926 pre Reálne gymnázium vo Zvolene. Prechodom budovy pod VŠLD - Lesnicku fakultu sa realizovali prestavby väčších miestností na menšie pracovne - tieto úpravy sa v budove zachovali dodnes. Na prizemí budovy sa umiestnili katalógy a požičovne a v priestoroch prvého poschodia študovne.

Výpočtová technika sa začala v knižnici využívať v r. 1976 tvorbou záznamov o publikačnej činnosti pracovníkov školy a vydaním bibliografií fakúlt za roky 1971-1976 na počítači TESLA 200 v Ústave výpočtovej techniky (ÚVT) VŠLD vo Zvolene. Bibliografia bola spracovaná automatizovaným informačným systémom TIPS.

Koncom osemdesiatych rokov sa pre knižnicu zakúpil prvý počítač, na ktorom sa budovali odborné bázy dát VTEI v databázovom systéme CDS/ISIS.

Automatizácia základných knihovníckych činností začala v r. 1980. Zahŕňala tlač katalogizačných lístkov a prírastkových zoznamov. Spracovanie prebiehalo v dávkovom režime na počítači TESLA 200 v systéme TIPS. Od roku 1987 sa záznamy o knihách tvorili v interaktívnom režime na počítači SM 4-20 systémom ARVYK z FF UK v Bratislave. Program na spracovanie špeciálnej literatúry vyvinul ÚVT VŠLD. Na počítači EC 1026 pracoval systém na evidenciu periodík. Obsah záznamov sa prispôboval štruktúram, s ktorými pracovali uvedené programové systémy.

Roku 1991 sa zakúpil server COPAM 386 SX s operačným systémom SCO UNIX a databázovým systémom INFORMIX SE. Vybudovala sa sieť LAN s 8 terminálmi Wyse 160. Projekty pre hardvérové vybavenie vypracovali pracovníci ÚVT Technickej univerzity vo Zvolene. Vyvíjali sa moduly evidencie čitateľov, výpožičiek, akvizície, katalogizácie, špeciálnej literatúry a základných štatistík. Po zakúpení servera SUN Sparc Classic s operačným systémom Solaris a databázovým systémom Informix Online v r. 1994 a použitím 8 terminálov z pôvodnej siete sa vytvorila sieť, na ktorej sa tieto moduly prakticky využívajú dodnes, no vývoj softvéru sa zastavil.

Po viacročných skúsenostiach je zrejmé, že vývoj vlastného sieťového softvéru je veľmi náročná práca. V čase našich začiatkov nemali slovenské knižnice žiadne skúsenosti so sieťovým softvérom. Keďže v r. 1991 na Slovensku nebola dopracovaná medzinárodná štandardizácia z oblasti spracovania dokumentov, všetky vypracované moduly len čiastočne využívajú medzinárodné normy. Na základe získaných skúseností sa vedenie knižnice rozhodlo dostať automatizáciu knižnice na európsku úroveň. Vypracoval sa projekt, ktorého realizácia zabezpečí zrýchlenie a rozšírenie služieb, komplexnú automatizáciu vnútroknižničných procesov, sprístupnenie vonkajších informačných zdrojov používateľom a zefektívnenie využívania finančných prostriedkov.

Štyridsaťpäť rokov sa pozitívne zapísalo do vývoja knižnice. Dnes sa Slovenská lesnícka a drevárska knižnica pri Technickej univerzite vo Zvolene organizačne člení na útvar riaditeľa s referátom prevádzky a referátom automatizácie, oddelenie budovania fondov, oddelenie služieb, organizácie a ochrany fondov, oddelenie periodík a špeciálnej literatúry, oddelenie vedeckých informácií a informačné miesto o Rade

Európy. Vo fonde 355 000 knižničných jednotiek sa nachádza 37 000 kn. j. špeciálnej literatúry. Z dochádzajúcich periodík v počte 550 titulov je 388 zahraničných titulov. Knižnica registruje 7000 používateľov a okolo 170 000 výpožičiek ročne.

Oddelenie budovania fondov dopĺňa knižničné fondy v súlade so svojou špecializáciou, vedie potrebnú evidenciu, spracúva knižničný fond, buduje služobné a čitateľské katalógy v klasickej a elektronickej forme.

Oddelenie služieb, organizácie a ochrany fondov zabezpečuje výpožičné služby, poskytuje stálu konzultačnú a poradenskú činnosť pri katalógoch, organizuje uloženie a ochranu fondov v skladoch a metodicky usmerňuje 42 čiastkových knižníc na jednotlivých katedrách TU vo Zvolene.

Oddelenie periodík a špeciálnej literatúry dopĺňa periodickú a špeciálnu literatúru a poskytuje služby pre používateľov. Vykonáva medzinárodnú výmenu literatúry so 150 inštitúciami z 30 krajín celého sveta.

Vykonáva odbornú poradenskú a konzultačnú činnosť v týchto študovniach:

- študovňa odbornej literatúry, v ktorej majú používatelia k dispozícii najnovšiu zahraničnú a domácu odbornú literatúru, študijnú literatúru, zborníky TU, slovníky a encyklopédie,
- študovňa odborných zahraničných periodík a všeobecná študovňa periodík sprístupňujú na prezenčné štúdium bežný rok a predchádzajúce tri ročníky odborných zahraničných a domácich periodík a dennej tlače,
- študovňa špeciálnej literatúry má k dispozícii pre používateľov normy a firmnú literatúru, separáty, správy z vedeckých konferencií, bulletin, vedecko-kvalifikačné práce, zahraničné cestovné správy pracovníkov TU a diplomové práce študentov TU,
- audiovizuálna študovňa poskytuje možnosti na štúdium jazykov, ako aj odborných nahrávok z oblasti špecializácie.

Oddelenie vedeckých informácií sleduje domácu a zahraničnú odbornú periodickú literatúru a vykonáva dokumentačnú službu a informačnú činnosť v rámci špecializácie knižnice. Buduje odborové bazy dát VTEI, ktoré k 31. 12. 1996 obsahovali vyše 250 tisíc záznamov v klasickej lístkovej forme v kartotékach a 20 900 záznamov v elektronickej forme. Sú to bazy dát z lesníctva a ekológie, z drevárstva a ekonomiky. Primárne dokumenty k bazám dát sa nachádzajú v knižnici.

Ďalšie bazy dát (BD) sa týkajú pracovníkov TU vo Zvolene: BD "Publikačná činnosť TU" obsahuje 6245 záznamov, BD "Čítačný index pracovníkov TU" obsahuje 3944 záznamov.

Oddelenie sa podieľa tiež na tvorbe bazy dát AGRIS/FAO a CARIS/FAO. Vyhotovuje odborné rešerše, bibliografie a požadované výstupy z báz dát. Vykonáva poradenskú a odbornú konzultačnú činnosť v študovni vedecko-technických a ekonomických informácií, v ktorej majú používatelia prístup ku všetkým uvedeným bazám dát, ako aj k zahraničným bazám dát v CD-ROM forme a na disketách (TREE CD, Environmental Library, Annual Review of Phytopatology, HELECON, ECODISC,

PROSPECT a Current Contents - Agriculture, Biology and Environmental Sciences). Používatelia si môžu sami alebo za asistencie konzultantov vyhotovovať z báz dát odborné rešerše.

Informačné miesto o Rade Európy na základe úzkej spolupráce s Informačným a dokumentačným strediskom o Rade Európy v Bratislave sleduje informačnú a referenčnú činnosť o programoch a činnosti RE, poskytuje informácie o dokumentoch RE a sprostredkuje ich sprístupnenie používateľom na požiadanie. Organizuje prednášky o RE. Študovňa zároveň poskytuje vybrané informačné zdroje so zameraním na životné prostredie v tlačenej forme, resp. ich vyhľadávanie prostredníctvom Internetu.

Kontaktná adresa:

**Slovenská lesnícka a drevárska knižnica
pri Technickej univerzite vo Zvolene
T. G. Masaryka 20
961 02 ZVOLEN**

**tel./fax: 0855 / 23536 - riaditeľka
INTERNET: <http://sldk.tuzvo.sk>**

Slovenská národná bibliografia na CD-ROM

Dr. Miloš Kovačka, CSc.

Moderné elektronické formy spracúvania, archivácie a sprístupňovania bibliografických informácií vstúpili do Slovenskej národnej bibliografie práve pred dvadsiatimi rokmi: roku 1977 začala vychádzať Slovenská národná bibliografia, séria A Knihy, prostredníctvom počítačového spracovania. V nasledujúcich rokoch sa začali týmto spôsobom spracúvať a vydávať i ostatné rady a série Slovenskej národnej bibliografie. V 80. rokoch sa podarilo vybudovať automatizovaný informačný systém Slovenskej národnej bibliografie. Vyznačoval sa niektorými podstatnými kvalifikátormi moderných informačných systémov - budovaním bázy dát Slovenskej národnej bibliografie (dnes obsahuje viac ako 800 000 bibliografických záznamov), jej systematickým sprístupňovaním v tlačenej i v elektronickej forme. Roku 1990 ku klasickým zošitým Slovenskej národnej bibliografie pribudla distribúcia Slovenskej národnej bibliografie na disketách. Postupne sa adresár využívatel'ov disketovej distribúcie podstatne rozšíril a v súčasnosti predstavuje niekoľko desiatok pracovísk. Sú to najmä knižničné a bibliografické pracoviská, ktoré z distribuovaných súborov Slovenskej národnej bibliografie vybudovali dynamicky využívané lokálne bibliografické bázy dát. Roku 1995 distribúcia súborov Slovenskej národnej bibliografie začala využívať tretí "kanál" pre svoje sprístupňovanie: v počítačovej sieti SANET/INTERNET je Slovenská národná bibliografia vystavená prostredníctvom serverov Slovenskej národnej knižnice. Prístupná

je, takrečeno, pre celý svet s možnosťou prezerat' i preberat' aktuálne záznamy. V roku 1997 sa sprístupňovanie Slovenskej národnej bibliografie rozšírilo o ďalšiu modernú elektronickú formu - CD-ROM. Príprava kompaktného disku so Slovenskou národnou bibliografiou sa zintenzívnila v ostatných dvoch rokoch po tom, ako sa začala v Slovenskej národnej bibliografii - sérii A Knihy, a nadväzne ďalších sériách a radoch uplatňovať štruktúra medzinárodne akceptovaného výmenného formátu UNIMARC. Tento štandardizačný krok je významnou podmienkou zmysluplnej akceptácie CD-ROM Slovenskej národnej bibliografie v domácom aj v celosvetovom informačnom prostredí. V spolupráci s producentom kompaktných diskov Albertina Icome napomohli pracovníci Národného bibliografického ústavu SNK v MS rozšíriť a optimalizovať softvér na sprístupňovanie CD-ROM o viaceré dobré hľadiská. V priebehu roku 1996 boli verejne prezentované (postupne optimalizované) demonstračné verzie CD-ROM Slovenská národná bibliografia (INFOS '96, 9. slovenská bibliografická konferencia), ktoré boli v decembri 1996 zavŕšené "nultou" - východiskovou verziou. To umožnilo roku 1997 (INFOS '97) "štart" pre CD-ROM so Slovenskou národnou bibliografiou a dosiahnuť tak cieľ všetkých moderných národných bibliografií v oblasti sprístupňovania na štyroch typoch nosičov: v klasickej papierovej podobe, na disketách, v počítačovej sieti a na kompaktných diskoch.

Báza dát so Slovenskou národnou bibliografiou na CD-ROM sa sprístupňuje postupne. Spočiatku to boli záznamy o knihách 1977-1997, v priebehu roka 1997 postupne pribudli špeciálne druhy dokumentov (série B-J) a články automatizovaného informačného systému Slovenskej národnej bibliografie. Podmienkou komplexného sprístupňovania na CD-ROM je nielen elektronická konverzia 800 000 tisícovej bázy dát do UNIMARC-u vrátane komplexne zabezpečených vstupov v tomto komunikačnom a výmennom formáte, ale i rad ďalších mimoriadne náročných a rozsiahlych operácií spätých s uskutočňovaním národných bibliografických programov, najmä národného programu bibliografickej štandardizácie (komplexné uplatnenie ISBD, národná interpretácia katalogizačných pravidiel AACR2), národného programu konverzie a retrokonverzie generálnej bázy slovacikálnych bibliografických údajov, národného programu zahraničných slovacík, národného programu súborov autorít - tvorbou kodifikovaných menných - personálnych, geografických a korporatívnych slovníkov, ako aj slovníkov vecných (terminologických), nadväzne retrospektívnou redakciou a korektúrou bázy dát, ktoré budú neobyčajne obtiažným sprievodným procesom ďalšieho kontinuálneho budovania Slovenskej národnej bibliografie.

Národné bibliografické programy ako celok predstavujú kľúčový slovenský bibliografický program pre najbližšie desaťročie a ich uskutočnenie sa stane skúšobným kameňom schopnosti slovenskej bibliografie dobudovať národný bibliografický systém Slovenskej republiky na aktuálnej systémovej a technologickej úrovni zodpovedajúcej svetovému bibliografickému vývoju. Každý z nich sa produktívne prejaví na samotnom CD-ROM Slovenská národná bibliografia.

Národný program bibliografickej štandardizácie zabezpečí, že celá báza dát bude ponúkať kvalifikovaný štandardizovaný bibliografický záznam aktuálny nielen na iden-

tifikáciu dát, ale i na budovanie lokálnych knižničných katalógov. Tým významne prispeje ku kvalifikovanému a unifikovanému budovaniu knižničných katalógov v Slovenskej republike, ako aj k odbornému zabezpečeniu postavenia slovacík v zahraničných katalógoch. Osobitný a nezastupiteľný význam bude mať národný program bibliografickej štandardizácie aj pre uskutočnenie myšlienky súborného elektronického katalógu Slovenskej republiky. Súbor bibliografických dát, predstavený na CD-ROM Slovenská národná bibliografia, je nezastupiteľným reálnym pilierom pripravovaného súborného katalógu.

Národný program konverzie a retrokonverzie zabezpečí, že CD-ROM so Slovenskou národnou bibliografiou bude dopĺňaný nielen "konkurentne" - súbežne, ale i retrospektívne tak, aby postupne obsiahol celú Slovenskú národnú retrospektívnu bibliografiu. Predpokladá sa, že postupne bude preberať a zverejňovať aj ostatné moduly generálnej bázy slovacikálnych bibliografických údajov (regionálna bibliografia). V najbližšom období dvoch-troch rokov sa národný program retrokonverzie významnejšie a najvýraznejšie prejaví orientáciou na slovenské, resp. slovacikálne knihy. Chceli by sme dosiahnuť, aby do konca roka 2000 boli na kompaktnom disku sprístupnené všetky záznamy o slovacikálnych knihách od najstarších čias po súčasnosť, v ďalšom období špeciálne typy dokumentov a články. Tento program, ktorý bol akceptovaný aj vo vládných štruktúrach Slovenskej republiky, sa začal reálne uskutočňovať. Nemá však dostatok finančnej podpory, postupuje pomalšie, ako by sme si želali.

Národný program evidencie zahraničných slovacík je významnou otázkou tak generálnej bázy slovacikálnych bibliografických údajov, ako aj CD-ROM Slovenská národná bibliografia. Už od roku 1997 bude CD-ROM Slovenská národná bibliografia sprístupňovať aj bázu dát zahraničných slovacík, ktorú buduje Národný bibliografický ústav SNK v MS. Postupne a súbežne s akvizíciou zahraničných slovacikálnych dokumentov, retrokonverziou zahraničných slovacikálnych bibliografických báz dát, ako aj "prečerpávaním" bibliografických slovacík zo zahraničných elektronických báz dát do evidenčnej bázy dát Slovenskej národnej bibliografie sa vytvoria dobré a funkčné predpoklady na to, aby CD-ROM Slovenská národná bibliografia dokázal predstaviť a sprístupniť slovaciká komplexne - v globálnej projekcii. Národný program súborov autorít je dôležitou prioritou národných bibliografických programov. Prejaví sa v budovaní osobitnej bázy dát Slovenskej národnej bibliografie, ktorá zabezpečí dostupnosť reálne kodifikovaných pojmov zo všetkých základných oblastí slovenského bibliografického jazyka, ako aj jeho zmysluplné a funkčné prepojenie so svetovými zdrojmi súborov autorít. Kodifikačný proces - tvorba slovníkov bude prebiehať kontinuálne, súbežne s tvorbou Slovenskej národnej bibliografie, bude sa s ňou prelínať, efektívne ju podporovať, dáta logicky a zmysluplne komplementarizovať. Osobitne významne sa prejaví v systematickom unifikovaní pojmov CD-ROM Slovenská národná bibliografia.

Význam CD-ROM-u so Slovenskou národnou bibliografiou bude mnohonásobný. Umožní nielen "dovnútra" skvalitňovať samotnú bázu dát a precizovať jej jazyk, ale aj

navonok: prispeje k mimoriadne intenzívnej podpore vedecko-informačnej infraštruktúry Slovenskej republiky, nehovoriac o zahraničí. Prinesie nielen možnosť využívať obrovský masív slovacikálnych informácií, rýchlo a mnohostranne spracovávať monotematické a multitematické rešerše, ale ďalej a kvalifikovane budovať lokálne katalogizačné a bibliografické bázy dát.

Veľkosť a členitosť bázy dát Slovenskej národnej bibliografie si už v najbližšom období vyžiada špeciálny spôsob editovania CD-ROM Slovenská národná bibliografia. Obrovský objem bázy dát neobsiahne jeden disk. Tejto skutočnosti bude zodpovedať predmet, spôsob a rytmus editovania: s veľkou pravdepodobnosťou bude zodpovedať typológii sprístupňovaných dokumentov, istý význam môže mať i chronológia.

Programy ďalšieho vývoja a optimalizácie CD-ROM Slovenská národná bibliografia si vyžadujú obrovské nasadenie a energiu, ale i podporu a porozumenie pre tento veľký program, najmä pre jeho metodické a štandardizačné, ale aj technologické kroky, ktoré musia byť vykonané premyslene a rozvážne s vedomím dlhodobej perspektívy, ale i neodkladne. Osobitne dôrazne a neodkladne sa musia prejaviť pri rýchlom budovaní technologickej infraštruktúry: knižnice musia byť štátnou informačnou politikou podporené - dotované tak, aby čím skôr mohli s CD ROM-om Slovenská národná bibliografia pracovať, aby si mohli nielen zakúpiť, ale s ním primerane kvalitne a kvalifikovane pracovať. Zaostávanie v tejto oblasti si nemožno dovoliť nielen s ohľadom na svet, ktorý ponúka pre pohyb bibliografických informácií informačné diaľnice, ale i s ohľadom na vnútorný vývoj Slovenska, ktoré bez povedomého budovania informačnej spoločnosti, založenej na pravdivej, objektívnej, korektnej a presnej, všeobecne a všetkým dostupnej informácie, začne zaostávať v najdôležitejšej oblasti vývoja modernej civilizácie.

Zo zasadnutia správnej rady Slovenskej asociácie knižníc

Ing. Ján Kurák

Dňa 21. apríla 1997 sa správna rada SAK zaoberala kontrolou plnenia uznesení, informáciou o rokovaní na MK SR 11. apríla 1997, problematikou "národného knižničného systému" a ďalšími aktuálnymi otázkami. Pri kontrole úloh vzala na vedomie informáciu o hodnotení regionálnych kultúrnych centier (RKC) z pohľadu asi 30 členských knižníc (krajských, okresných) a informáciu poskytnutú predsedovi Výboru Národnej rady SR pre vzdelanie, vedu, kultúru a šport p. Jaroslavovi Paškovi k problematike transformácie knižníc integrovaných do RKC.

Okrem uznesení k plánu práce správna rada rozhodla, že okružný stôl k otázkam súborového katalógu zorganizuje SNK v MS v spolupráci s odbornou skupinou SAK pre informatizáciu v máji 1997. K okrúhlemu stolu treba prizvať všetky knižnice, ktoré sú pripravené na súbornom katalógu spolupracovať.

Na spoločnom rokovaní k problémom transformácie kultúry 11. apríla 1997, o ktorom informovala PhDr. Gondová, sa na pozvanie generálneho riaditeľa p. Ferka zúčastnili aj pp. Oslanec (MK SR), Trgiňa (SSK), Bielik (MS), Cifra (UK Bratislava), Kimlička a Katuščák (KKVI FiF UK). Keďže sa na porade p. Ferko sústredil najmä na kritiku knižničných združení (SAK a SSK), PhDr. Gondová v podrobnej informácii o praktických krokoch SAK poukázala na neodôvodnenosť tejto kritiky: práve nedostatok otvorenosti a záujmu MK SR o využitie aktivity knižničných združení a širšieho okruhu odborných pracovníkov knižníc znemožnili včas dospieť k želaným výsledkom, napr. v knižničnej legislatíve. Nedostatok dialógu a subjektivistické presadzovanie niektorých riešení viedlo nakoniec k rozhodnutiu poslať príslušným funkcionárom MK SR, MS a UK Bratislava známy "otvorený list". V diskusii správna rada potvrdila, že spomenuté nedostatky sú hlavnými príčinami problémov, ktoré vznikli v oblasti knižničnej legislatívy.

Správna rada bola tiež informovaná, že na ďalšom stretnutí so zástupcami MK SR, dohodnutom na 24. apríla 1997, SAK a SSK predložia návrhy svojej verzie doteraz sporných častí knižničného zákona (najmä časti o národnom knižničnom systéme) a do 15. mája 1997 Slovenská asociácia knižníc vypracuje pre MK SR podrobnejšiu informáciu o plánovanej celoslovenskej konferencii knižníc (obsah, harmonogram prípravy, požiadavky atď.).

V rámci diskusie k niektorým častiam návrhu knižničného zákona, najmä časti o národnom knižničnom systéme, správna rada SAK zobrala do úvahy:

- nové postavenie SNK v MS, ako ho upravuje terajší zákon o MS, ktorý neumožňuje Slovenskej národnej knižnici vykonávať plnohodnotnú činnosť (v zmysle Manifestu UNESCO a normy ISO 2789), lebo nie je priamo riadená štátnym orgánom, a tým nemá zaručenú právnu subjektivitu.

Zhodla sa na:

- neuváženom rozhodnutí o delimitácii metodologickej činnosti a agentúr ISSN a ISBN do Univerzitnej knižnice Bratislava, ktoré povedú k oslabeniu SNK v MS a negatívne sa odrazia na práci celého národného knižničného systému.

Správna rada sa na zasadnutí dňa 24. júna 1997 sústredila na priebežnú kontrolu zabezpečovania jednotlivých úloh plánu práce a rozpočtu SAK. K najdôležitejším patrí:

- účasť na Bibliotéke '97, ktorú SAK vzhľadom na obmedzené finančné možnosti zabezpečí v menšom stánku (na literatúru a propagačný materiál),
- príprava konferencie Slovenské knižnice '97, o ktorej referovala PhDr. Gondová a Mgr. Ďurovcová; v rámci prípravy sa diskutovalo o programe, organizačnom a finančom zabezpečení podujatia; správna rada rozhodla požiadať o prezentáciu koncepcie MK SR v oblasti rozvoja slovenského knihovníctva na najbližšie roky; MK SR zatiaľ neodpovedalo na žiadosť o príspevok z fondu Pro Slovakia; termín konferencie bol preložený na 14. - 15. októbra 1997 a príspevky do pripravovaného zborníka sa musia odoslať do 15. septembra 1997,
- kontrola plnenia plánu činnosti, pričom sa diskutovalo aj o problematike súborného katalógu; v súčasnosti totiž vznikajú závažné problémy na úrovni organizačno-kompetenčných vzťahov medzi SNK v MS a UK Bratislava nielen tu, ale aj v oblasti bibliografickej činnosti, tvorby SNB, spolupráci v rámci programu CASLIN, elektronizácii knižníc a pod.,
- konštatovanie pretrvávajúceho nedostatku informácií o legislatívnych aktivitách MK SR dotýkajúcich sa knižníc,
- informácie o profiloch absolventov KKVl FiF UK a problematike sivej literatúry, ktorými sa budú zaoberať semináre 16. septembra 1997.

Správna rada vzala na vedomie uhrádzanie členských príspevkov na rok 1997 a konštatovala, že okružný stôl "Spoločné problémy knihovníkov, vydavateľov a dodávateľov literatúry" sa z časových dôvodov z plánu práce na rok 1997 vypúšťa. Správna rada prerokovala a odsúhlasila prijatie Dudvážskej knižnice v Galante za člena SAK.

Seminár akademických knižníc

PhDr. Daniela Gondová

Odborný seminár sekcie akademických knižníc "CASLIN a akademické knižnice III" sa po vlnajších výborných skúsenostiach opäť uskutočnil v spolupráci s Univerzitnou knižnicou Žilinskej univerzity v Žiline. Na toto podujatie boli už tradične okrem členských knižníc Slovenskej asociácie knižníc pozvané všetky akademické knižnice.

Na seminári sa stretlo 28 účastníkov z 19 akademických knižníc a viacerí hostia: PhDr. Kucianová, Dr. Tarcalová - Slovenská národná knižnica MS Martin, prof. Ing. Kimlička, CSc. - Filozofická fakulta UK, Mgr. Svršek - Albertina Icome Bratislava, Ing. Andrejčíková, Ing. Kempný - Cosmotron Systems.

Program seminára bol veľmi bohatý. Rokovanie otvorila PhDr. Sakalová, riaditeľka Univerzitnej knižnice Žilinskej univerzity. PhDr. Gondová, predsedníčka sekcie, konštatovala, že sa splnili všetky závery z vlaňajšieho stretnutia akademických knižníc - pokračuje sa v seminároch CASLIN a akademické knižnice, ktoré sa aktívne zapojili do programu 9. bibliografickej konferencie, sa podieľajú na preklade tabuliek MDT.

PhDr. Kucianová informovala o viacerých štandardizačných dokumentoch, ktoré si možno objednať, osobitne upozornila na anglo-americké katalogizačné pravidlá AACR II., zdôraznila význam prekladu tabuliek MDT. V súvislosti s prechodom na UNIMARC pripravuje SNK v MS aj v tomto roku viaceré školenia. V rámci Dni akademických knižníc bude ďalšie v Bratislave (23. - 27. 6., Ústredná knižnica FiF UK). PhDr. Kozuchová informovala o plnení hlavných úloh a o ďalších plánoch v projekte KOLIN, stručne zhodnotila hlavné prínosy, zdôraznila, za akých podmienok možno spolupracovať. Na záver oboznámila prítomných aj s ďalšími projektmi, ktoré košické knižnice riešia.

Obohatením a vhodným spestrením seminára boli dve prezentácie:

- Mgr. Svršek a PhDr. Kucianová predstavili bázu dát Slovenskej národnej bibliografie na CD-ROM, súčasne uviedli problémy s predajom bázy dát a ponúkli možnosti zliav pri objednávke z 50, príp. 40 knižnic,
- profesor Kimlička uviedol prezentáciu modulu Publikačná činnosť - Rapid Library. Softvér rešpektuje UNIMARC, kategórie dokumentov podľa monografie Publikačná činnosť, požiadavku spracovania rôznych výstupov a citácií v súlade s citačnou normou a pod.

V diskusii sa vymieňali názory a skúsenosti z integrácie, resp. dezintegrácie knižníc na univerzitách a vysokých školách, zo spracovania publikačnej činnosti. Hovorilo sa aj o pripravovaných podujatiach Spolku slovenských knihovníkov a Slovenskej asociácie knižníc. Významné boli informácie o možnosti získať v Slovenskej pedagogickej knižnici štatistiky o akademických knižniciach za rok 1996, o stave rozpracovania jednotlivých zákonov - 14. verzia knižničného zákona, zákon o povinnom výtlačku, autorský zákon, osvetový zákon, resp. o príprave katalógu pracovných činností.

Závery z diskusie a seminára:

- naďalej v ročných intervaloch pokračovať v seminároch Caslin a akademické knižnice,
- pripraviť list predsedovi Akreditačnej komisie SR v snahe doceliť zjednotenie a rešpektovanie noriem a jednoznačných kritérií pri spracovaní hodnotenia publikačnej činnosti, kópiu listu poslať na vedomie akademickým knižniciam,
- predložiť správnej rade SAK návrh na prípravu žiadosti o príspevok na CD-ROM SNB zo štátneho fondu Pro Slovakia a z Open Society Fund.

Konferencia "Slovenské knižnice '97"

PhDr. Daniela Gondová

V súlade s plánom práce na rok 1997 Slovenská asociácia knižníc pripravuje celoslovenskú konferenciu "Slovenské knižnice 97".

Cieľom konferencie je porovnať a vyhodnotiť doterajšie skúsenosti a poznatky z transformácie knižníc s jej pôvodnou koncepciou.

Za ťažisko konferencie považujeme najmä príspevky "Aktuálne otázky knihovníctva a knižníc SR" (gestor príspevku - Ministerstvo kultúry SR), "Model národného knižničného systému SR" (gestor - PhDr. D. Katuščák, CSc.) a "Národné knižničné centrum - jeho poslanie a funkcie" (gestor - NKC). V nadväznosti na tieto príspevky odznejú vystúpenia predstaviteľov jednotlivých krajských knižníc o súčasnej situácii v knižniciach integrovaných do regionálnych kultúrnych centier a príspevok o súčasnom postavení a problémoch mestských knižníc. Ďalší blok príspevkov je venovaný problematike vzájomných vzťahov vytypovaných vedeckých a krajských knižníc (Nitra, Košice, Prešov, Banská Bystrica, Zvolen).

Keďže na konferenciu sú pozvaní aj predstavitelia českého knihovníctva, predpokladáme, že budeme mať príležitosť vypočuť si aj ich skúsenosti z transformácie kultúry a knižníc.

Záver konferencie by mali obsahovať sumarizáciu súčasného stavu slovenských knižníc a návrhy a odporúčania pre zodpovedných predstaviteľov slovenského knihovníctva v súlade s poznatkami z konferencie a Deklaráciou 1. slovenského knižníckeho kongresu.

Konferencia sa uskutoční v dňoch 14. - 15. 10. 1997 v Sielnici.

Uvedomujeme si, že rozpočty väčšiny knižníc sú nízke a ani rozpočet Slovenskej asociácie knižníc neumožňuje prispieť účastníkom konferencie na ich náklady, preto sme požiadali o finančný príspevok Ministerstvo kultúry SR a Nadáciu pre občiansku spoločnosť podporovanú Americkou agentúrou pre medzinárodný rozvoj (USAID). Veríme, že spoločne sa nám podarí zabezpečiť dostatok finančných prostriedkov na uskutočnenie konferencie. Tešíme sa na stretnutie.

Bibliotéka '97 predo dvermi

PhDr. Ľudmila Čelková

V dňoch 6. - 11. novembra 1997 sa uskutoční vo výstavných priestoroch akciovej spoločnosti Incheba 5. medzinárodný knižný veľtrh Bibliotéka '97. Výstavné exponáty budú tvoriť knihy, časopisy, elektronické médiá, vybavenie knižníc a knižný dizajn.

V súvislosti s týmto významným podujatím sa Slovenská asociácia knižníc obrátila na svojich členov s otázkou, či sa chcú na veľtrhu zúčastniť a čo zo svojich novínok môžu ponúknuť. Záujem prejavilo 22 členských knižníc SAK. Vzhľadom na skutočnosť, že knižnice prihlásili asi 40 titulov (7 knižníc poskytne iba propagačné materiály), rozhodla sa správna rada SAK s prihliadnutím na finančné možnosti, že spoločný výstavný stánok knižníc bude mať šesť metrov štvorcových. Zároveň asociácia využila zľavu na prenájom krytej plochy, ktorú organizátor veľtrhu ponúkol vystavovateľom do 30. 4. 1997.

Komisia SAK pripravuje na výstavu propagačné materiály. Knižnice, ktoré prejavili záujem, nesmú zabudnúť, že sa jeseň blíži. V septembri dostanú prihlásené knižnice pokyny na zasielanie propagačných a výstavných exponátov.

Niet pochýb, že knižný veľtrh je vhodná príležitosť, aby spropagovali seba i svoju edičnú činnosť. Ponúknutú možnosť treba len dobre využiť.

Okrúhly stôl k problematike súborného katalógu slovenských knižníc

Ing. Ján Guľa

Odborná skupina SAK pre elektronizáciu slovenských knižníc v spolupráci so Slovenskou národnou knižnicou v Matici slovenskej (ďalej SNK v MS) pripravila a uskutočnila podujatie pod názvom "Okrúhly stôl" k problematike tvorby súborného katalógu slovenských knižníc. Pri hľadaní odbornej a zmysluplnej náplne sa členovia odbornej skupiny rozhodli angažovať v tejto celoslovenskej problematike a správna rada SAK tento zámer podporila.

Podujatie sa uskutočnilo 15. mája 1997 v priestoroch Slovenskej národnej knižnice v MS. Treba povedať, že zo strany hlavných protagonistov - špičkových odborných pracovníkov SNK v MS - bolo pripravené veľmi dobre. Výber pozvaných zástupcov z budúcich spolupracujúcich knižníc urobili členovia odbornej skupiny SAK spolu so zodpovednými pracovníkmi SNK v MS ešte na INFOS-e '97. Do úvahy sa brala skutočnosť, či pozvaná knižnica má automatizovanú agendu spracovania fondov, a teda aj lokálnu bázu dát, napojenie na Internet a knižnično-informačný systém Aleph. Okrúhly stôl moderoval Ing. Ján Guľa, vedúci odbornej skupiny SAK pre elektronizáciu slovenských knižníc.

V úvodnom vstupe riaditeľka SNK v MS Ing. Daniela Sližová prítomných informovala, že CASLIN skončil ako projekt NK ČR a SNK v MS. Súborný katalóg bude súčasťou súborného katalógu CASLIN. Mal by pracovať na princípe spoločnej katalógizácie spolupracujúcich knižníc. Medzi SNK v MS a knižnicami sa budú uzatvárať dvojstranné dohody o spolupráci. Záznamy budú uložené v UNIMARC-u. Súborný katalóg bude pracovať v systéme Aleph. Počíta sa s tým, že do neho uložia už informácie o objednávkach a pripravovaných vydaniach. Účastníci musia dodržiavať

príslušné štandardy. SNK v MS vo svojich zámeroch predpokladá, že sa od 1. júla 1997 v SNK zriadi pracovisko, alebo sa aspoň vytvorí pracovná skupina pre súborný katalóg. V dvojstranných dohodách sa stanovujú práva a povinnosti účastníkov, určujú sa typy spracovávaných dokumentov, stanovujú sa rozsah záznamu a pod. Podmienkou spolupráce knižníc so SNK v MS bude predpoklad, že prevzaté záznamy zo súborného katalógu sa môžu použiť pre vlastné katalógy spolupracujúcej knižnice. Budú sa dodávať iba záznamy o existujúcich knihách (v prípade retrokatalogizácie nie o vyradenej knihe).

Ing. Igor Prokop vysvetlil model súborného katalógu. Hlavná funkcia súborného katalógu spočíva v lokalizovaní dokumentu v prostredí slovenských knižníc. Záznam sa bude nachádzať v centrálnom súbornom katalógu a v lokálnom katalógu knižnice, ktorá spracováva dokument vlastný. Záznam sa vytvorí v súbornom katalógu a prevezme sa do lokálneho katalógu. Zo začiatku to však bude opačne. Za odoslané záznamy bude mať spolupracujúca knižnica prístup k celému súbornému katalógu.

PhDr. Anna Kucianová sa venovala otázke súborného katalógu. Vymenovala typy dokumentov, s ktorými sa pri spracovaní počíta. Rozdala prítomným kódy druhov dokumentov a vysvetlila povinné údaje, ktoré musí záznam o spracovanom dokumente obsahovať. Poskytla publikáciu Záznam pre súborný katalóg v CASLIN. Prisľúbila poskytnúť nové kódy krajov a okresov SR, pretože už sú pripravené. Informovala o Slovenskej národnej bibliografii na CD, ktorý obsahuje 60 000 záznamov o knihách vo formáte UNIMARC. Na jeseň 1997 sa SNB na CD doplní o ďalších 800 000 záznamov z článkovej literatúry.

Ing. Milan Rakús sa venoval technickej časti tvorby súborného katalógu. Charakterizoval minimálne technické požiadavky, pričom dvojstranné dohody o spolupráci by sa uzatvárali v tejto postupnosti:

- knižnice vlastniace Aleph (netreba robiť konverziu záznamov, keďže používajú formát UNIMARC),
- knižnice pripojené na Internet a knižnice pracujúce so systémom VTLS,
- knižnice nepripojené na Internet, ale produkujúce záznamy v UNIMARC-u.

V SNK je konverzný program, ktorý umožňuje prepísanie záznamov z výmenného formátu do UNIMARC-u. Po zistení odlišností od štandardného výmenného formátu oboznámia pracovníci SNK spolupracujúcu knižnicu s výsledkom konverzie. Po odstránení nedostatkov poskytne SNK konverzný program a ďalšie záznamy si bude knižnica konvertovať sama, pričom bude môcť naďalej používať výmenný formát dovtedy, kým sa nerozhodne pre UNIMARC. Toto riešenie považujú zúčastnení zástupcovia knižníc za najschodnejšie.

PhDr. Miloš Kovačka, CSc., prítomných informoval o dopĺňaní záznamov SNB do súborného katalógu. Ako budú záznamy postupne do SNB spracované, budú zaraďované do súborného katalógu. Počíta sa s problémom autorít, o ktorých má informovať seminár, ktorý sa bude konať v dňoch 18. - 19. 6. 1997 v Bratislave.

Ďalšia časť bola venovaná diskusii, v ktorej Ing. Prokop predniesol úvahu o rozsahu záznamu v súbornom katalógu. Maximálny záznam bude pre knižnice asi veľmi obsiahly, preto až prax ukáže, či knižnice budú využívať úplný alebo skrátený bibliografický popis. Nie je tiež doriešená otázka označovania lokalizácie dokumentov (sigla, signatúra, poradové číslo v báze dát a pod.). Riešila sa tiež otázka poplatkov za využívanie súborného katalógu. V prvej etape bude súborný katalóg sprístupnený zdarma, neskôr sa ráta s dotáciou štátu. Do súborného katalógu sa prevezme najlepšie spracovaný katalogizačný záznam a z ostatných sa preberie iba identifikačný lokačný znak dokumentu, čo svojím spôsobom bude aj otázka prestíže práce katalogizátorov.

Na jeseň 1997 sa uskutoční školenie katalogizátorov o formáte UNIMARC. Zatiaľ treba naštudovať príslušné štandardy: ISBD, AACR2 a UNIMARC.

V otázke príslušnej legislatívy sa konštatovalo, že zatiaľ netreba vytvoriť vyhlášku o súbornom katalógu.

Záver z tohto podujatia možno formulovať takto:

- od 1. 7. 1997 sa v SNK zriadi samostatné oddelenie pre súborný katalóg alebo pracovná skupina pre túto činnosť,
- SNK v MS vypracuje text dvojstranných dohôd a zašle prvým spolupracujúcim knižniciam (jeseň 1997),
- postupne sa odskúšajú vzory zaslaných záznamov vo výmennom formáte,
- zabezpečí sa účasť na štyroch školeniach k UNIMARC-u a naštudovanie potrebných štandardizačných noriem.

PREČÍTALI SME ZA VÁS

Pol'nohospodárske informácie v Poľsku

Podľa slov Dr. Jerzy Rasinského, dlhoročného riaditeľa Ústrednej poľnohospodárskej knižnice vo Varšave, treba štruktúru a stavbu informačného systému, vedeckého výskumu a poradenstva v poľnohospodárstve a potravinárstve posudzovať ako historický proces. Základným strediskom sústreďovania zdrojov informácií, ktoré vznikajú ako výsledok vedeckého výskumu, boli a sú knižnice. Vedecké knižnice zabezpečujú zdroje a toky základných a pôvodných informácií, ktoré zhromažďujú, uchovávajú, spracovávajú a sprístupňujú používateľom v rôznej forme a rôznymi metódami.

Niekoľko údajov o histórii poľnohospodárskeho knihovníctva v Poľsku

Prvá vedecká poľnohospodárska knižnica vznikla roku 1816 pri Agronomickom ústave v Marymonke pri Varšave. V počiatočnom období mala knižnica asi 4000 zväzkov. Po niekoľkých rokoch ruský cár inštitúciu z politických dôvodov zrušil, činnosť knižnice sa obnovila roku 1864, a to v Pulawách. Knižnica sústredila do začiatku prvej svetovej vojny asi 60 tisíc zväzkov v ruštine, nemčine, angličtine a poľštine. V čase prvej svetovej vojny sa podarilo zbierky zachovať a po vzniku slobodného Poľska sa stali základom novej knižnice, ktorá do roku 1939 obsahovala už vyše 100 000 zväzkov. S pomene malými stratami prežila táto zbierka aj obdobie hitlerovskej okupácie.

Súčasný fondy tvoria integrálnu súčasť Ústrednej poľnohospodárskej knižnice založenej v roku 1955 vo Varšave. Patria k nej ešte 2 oddelenia, a to v Pulawách a Bydhošti. Terajšie zbierky knižnice majú asi 500 000 zväzkov. Už po niekoľko rokov sa tento počet nemení, pretože popri prírastkoch nových kníh a časopisov sa robí intenzívna a priebežná selekcia zastaraných a nepotrebných titulov, ktoré nemajú historickú hodnotu.

Od roku 1978 sa v Ústrednej poľnohospodárskej knižnici vytvára automatizovaný systém vedeckých informácií pre celý rezort (SIGZ - Systém informácií v potravinárskom odvetví). Pre bázu dát sa spracúva 264 titulov vydávaných v Poľsku, ako aj kompaktné publikácie. Báza dát obsahuje už 160 000 dokumentačných záznamov. Od roku 1994 existuje aj ďalšia pôvodná poľská báza dát PARC (Poľský kompletný poľnohospodársky výskum), od roku 1995 sa začala budovať báza dát SIBROL, systém informácií o poľnohospodárskom výskume. Všetky tri systémy informácií sú na báze mikro CDS/ISIS verzia 2.3, na PC. Pre potreby SIGZ bol vytvorený vlastný

poľský tezaurus a klasifikačný rubrikátor. Nová verzia, ktorá obsahuje aj problematiku potravinárstva a obchodu, má asi 22 000 deskriptorov a askriptorov.

Ústredná poľnohospodárska knižnica ako stredisko vedeckých informácií disponuje mnohými zahraničnými bázami dát, a to AGRIS FAO, Agricola, CAB-Abstracts, FSTA, Agriseach, Current Contents a bázu dát poľských noriem POLINORM.

Významnou mierou sa na tvorbe informačného systému podieľajú vedeckovýskumné ústavy a strediská, ktoré dodávajú údaje priamo do báz dát vytváraných v knižnici, niektoré ústavy dokumentujú vlastné časopisy a publikácie. Výmenou za túto činnosť dostávajú pravidelne výstupy z uvedených báz dát.

Integrálnou súčasťou informačného systému je sieť stredísk poľnohospodárskeho poradenstva. Programy stredísk vychádzajú z konkrétnych požiadaviek poľnohospodárov a posudzujú ich záujmové združenia, ktoré potom ovplyvňujú prácu poradcov. Strediská vyvíjajú intenzívnu publicistickú a vydavateľskú činnosť, vydávajú vlastné periodiká.

Správne fungovanie systému informácií závisí do značnej miery od úrovne vzájomnej komunikácie medzi jednotlivými článkami systému od báz dát až k používateľom. V Poľsku sa venuje veľká pozornosť rozvoju informačnej infraštruktúry.

*Prameň: Zemědělské aktuality 7/97, s. 8-10.
(Preklad: Mgr. Katarína Potoková)*

Chýba vzťah medzi knihovníkmi vysokoškolských knižníc a študentmi

Marabeth Ward

Firma AMERITECH Communications, poskytujúca informačné služby vysokoškolským knižniciam, v snahe získať hlbší pohľad na súčasné i budúce úlohy vysokoškolských knižníc a ich pracovníkov poverila externú firmu Kutzmarski and Associates v Chicagu prieskumom v radoch knihovníkov vysokoškolských knižníc a vysokoškolských študentov na určité konkrétne témy.

Z prieskumu sa pracovníci AMERITECH dozvedeli, že vzťah medzi študentmi a knihovníkmi je pomerne slabý. Väčšina priorít vysokoškolských knižníc totiž nie je priamo adresovaná študentom. Prieskum ukázal, že knižnice sa sústreďujú hlavne na to, ako čeliť interným výzvam, a stratili zo zreteľa svoje pôvodné poslanie - slúžiť študentom.

V rámci prieskumu študenti boli požiadaní, aby definovali hlavné úlohy svojich knižníc. Z ich odpovedí vyplýva, že knižnica je pre nich "skladom informácií" (storehouse), "zdrojom štúdia a pokojným prostredím na štúdium". Na výzvu, aby vymenovali, v čom spočíva najväčšia prednosť ich knižnice, študenti uvádzali veľké množstvo

informačných prameňov, odbornosť pri organizovaní informácií a uplatňovanie výpočtovej techniky. Na otázku o nedostatkoch ich knižníc študenti jednoznačne spomenuli nedostatočné služby používateľom, málo účinný rešeršný mechanizmus a požičiavanie zastaraných kníh.

Najväčším spoločným želaním študentov bolo môcť vykonávať online rešerše priamo z domu. Avšak aj napriek tomu študenti nevidia, že by sa úlohy knižníc zmenšovali. "Doma mi nemá kto pomôcť," povedali viacerí študenti. Navyše študenti ešte stále chcú mať prístup aj k tlačovým informačným prameňom knižníc, knihám, časopisom a pod.

Študentov sa pýtali aj na to, v ktorom smere by knižnice mali zlepšiť svoje služby. Odpovede ukázali, že najväčšou pomocou pre študentov by bola priama pomoc alebo aj pomoc na dialku vtedy, keď vykonávajú online rešerše. Niektorí študenti vyslovili želanie, aby ich knižnica bola na vyššej úrovni čo do špecifických informácií a že by bolo dobré, keby bola v prevádzke čo najviac hodín denne, niektorí žiadali dokonca 24 hodín denne.

Kontrastne pôsobili stanoviská knihovníkov, ktorí vidia primárne ťažisko a predmet svojej starostlivosti nie v uspokojovaní potrieb používateľov, ale v riešení interných problémov knižnice, vyplývajúcich z integrácie a zvládnutia nových technológií, z plnenia úloh s nedostatočným počtom pracovníkov a zo zabezpečovania existencie knižnice pri stále sa znižujúcom rozpočte. Zatiaľ čo sa knihovníci sústreďujú na významné operatívne problémy, akými sú knižničné priestory, personálne vybavenie, zaobstarávanie peňazí na nákup technológií a dopĺňovanie fondu, stratili zo zreteľa svoj pôvodný cieľ: slúžiť potrebám používateľov z radov študentov.

Keď sa knihovníkov opýtali, čo považujú za svoju hlavnú úlohu, väčšina odpovedala, že je to poskytovanie informácií. Zatiaľ čo niektorí knihovníci hovorili aj o priamych službách pracovníkom fakúlt, najmä výskumníkom, iba malá časť knihovníkov nespomenula starostlivosť o študentov.

O oslabenie vzťahu medzi študentmi a knihovníkmi sa knihovníci pričíňujú aj tým, že sa sústreďujú na technické problémy spojené s poskytovaním prístupu k informáciám - vyvíjajúc sieťovú štruktúru, rozdeľujúc finančné prostriedky medzi tradičné a digitálne nosiče informácií, zlepšujúc program medziknižničných výpožičných služieb atď. Študenti sa jasne vyslovili za to, aby im pracovníci knižníc čo najviac pomáhali, boli na primeranej odbornej úrovni a aby ich učili čo najúčinnejšie využívať disponibilnú techniku.

Prieskumom sa zistilo aj to, že aj dodávatelia softvérov pre knižnice musia ešte veľa vykonať, ak chcú naozaj pomôcť knihovníkom, aby títo lepšie slúžili používateľom. Tak napr. väčšina rešeršujúcich študentov, používajúcich online nástroje, buď nič nenačhádza pri rešeršovaní, alebo naopak, výsledok je až neúnosne veľký.

Výsledky prieskumu teda ukazujú aj to, že knihovníci a dodávatelia softvérov musia užšie spolupracovať. S väčším množstvom informácií pre konečných používateľov a s väčším úsilím o rozvoj služieb možno účinnejšie smerovať k plnšiemu uspokojovaniu

informačných potrieb používateľov, čo je ústredným poslaním knižníc teraz, ako aj v 21. storočí.

Prameň: A "Disconnect" Between Academic Librarians and Students. Computers in Libraries, 16, 1996, č. 10, s. 22-23.

(Preklad: PhDr. A. Kramárová)

2. národný informačný deň ku Knižničnému programu EÚ v Stuttgarte

Achim Osswald

V dňoch 25. - 26. 11. 1996 sa uskutočnil pod patronátom Deutsche Bibliotheksinstitut v Stuttgarte "2. informačný deň ku Knižničnému programu Európskej únie". Účastníci podujatia sa venovali otázkam, ako pripraviť dobrý a prijateľný návrh projektu ako odpoveď na "Výzvu na podávanie návrhov Európskej komisie" (Call for Proposals - CfP).

Zámerom organizátorov bolo osloviť najmä verejné knižnice, z radov ktorých došlo len veľmi málo návrhov projektov na naplnenie Knižničného programu EÚ.

Za účasti prominentných zástupcov EÚ sa to uskutočnilo tým, že títo:

- jasne vysvetlili účastníkom ciele vyhlásenia "Výzvy na podávanie návrhov EK" a zásady správneho vypracovania návrhov projektov,
- oboznámili prítomných s praktickými skúsenosťami úspešných navrhovateľov,
- inštruovali účastníkov o otázkach správneho formulovania návrhov projektov a ich obsahov.

Pani Ariane Ilionová, vedúca Oddelenia Európskej komisie s názvom "Elektronické publikovanie a knižnice" oboznámila účastníkov s ústrednými cieľmi Knižničného programu EÚ a vysvetlila jeho logickú štruktúru. Program sa člení na tri navzájom na seba nadväzujúce "akčné línie" (action lines) a jeho všeobecným cieľom je prispieť k zdokonaleniu prístupu ku knižničným fondom v celej Európe, ako aj uľahčiť ich integráciu do informačnej a komunikačnej štruktúry. Akčné línie, ktorých ústrednou témou je prepojenie knižníc do siete, sa ďalej členia na "ťažiskové úlohy" (task goals) a tieto zase na "tematické okruhy" (call topics). Zásadným predpokladom pre to, aby návrh projektu odborná komisia preskúmala, je, aby sa navrhovaný projekt dal priradiť aspoň k jednému z určených tematických okruhov alebo k jednej z akčných línií.

Ťažiskom druhej časti "informačného dňa" bolo podrobné oboznámenie účastníkov s návrhmi troch úspešných a už schválených projektov:

- projekt CHILIAS (children's library - information - animation - skills), venovaný problematike rozvoja európskych detských knižníc,

- projekt ONE (OPAC Network in Europe), ktorý si vytýčil za cieľ podstatne zdokonaľiť vstup do OPAC-ov v Európe tým, že katalóg každej zo zúčastnených knižníc bude dostupný z jedného miesta, pričom základom bude prispôsobenie softvérových paketov medzinárodnej norme Z39.50,
- projekt CAMILE (Concerted Action on Management Information for Libraries in Europe). Jeho ústredným cieľom je prepojiť štyri Európskou úniou preferovaných projektov, a to DECIDE, DECIMAL, EQLIPSE a MINSTREL, a oboznámiť s nimi knihovnícku verejnosť v Európe.

Pri analýze a vysvetľovaní spomínaných projektov sa prítomní oboznámili s mnohými konkrétnymi stránkami prípravy návrhu projektu a dostali odpoveď na rad otázok o finančnej stránke akcie a o možnosti zapojenia externých odborníkov a pod.

Inštruktážna časť "informačného dňa" s názvom "How to make a good proposal" (Ako vypracovať dobrý projekt) slúžila na inštruktáž o vypracovaní ideí projektov a potom sa sústredila na bežné tematické okruhy definované v CfP. Inštruktormi boli hodnotitelia návrhov projektov a úspešní navrhovatelia projektov, ktorí jednak zhmuli kritériá na vypracovanie úspešného návrhu a jednak vysvetlili na základe vlastných skúseností premenu ideí na konkrétny návrh projektu.

Prítomní odborníci objasnili popri objektívnych kritériách uvedených vo výzve ako podmienky schválenia projektu aj formálne a subjektívne aspekty, ktoré zohrávajú významnú úlohu pri posudzovaní návrhov projektov.

Účastníci akcie konštatovali, že príslušné oddelenie Európskej komisie sa síce snaží, aby výzva na zasielanie návrhov projektov mala čo najväčší úspech, a aj záujemcom pomáha, ale to všetko nestačí. Komisia napr. nábádala potenciálnych navrhovateľov na to, aby ešte pred zaslaním konkrétneho návrhu projektu vypracovali tzv. "Cutline proposal", teda skrátenejší návrh projektu, ktorý by preskúmala z formálnych hľadísk s cieľom vopred odhaliť nedostatky návrhu. Tento proces by sa však dal realizovať aj na národnej úrovni. Okrem toho navrhovatelia by mali mať možnosť zdarma využiť služby konzultantov, aby sa zaručilo, že ich práca na návrhu projektu nebude zbytočná.

Informačný deň bol dobrou príležitosťou poukázať aj na existujúce deficity vo výzve a v jej realizácii, ako aj príležitosťou navrhnuť opatrenia na ich odstránenie.

*Prameň: 2. Nationaler Informationstag zum EU-Bibliotheksprogramm in Stuttgart. Bibliotheksdienst, 31, 1997, č. 2, s. 230-235.
(Preklad: PhDr. A. Kramárová)*

EBLIDA INFORMUJE

EÚ - COPYRIGHT

★ *Pripomienky EBLIDA k Zelenej knihe o copyrighte a príbuzných právach v informačnej spoločnosti*

20. 11. 1996 prijala Európska komisia doplňujúcu správu k Zelenej knihe o copyrighte a príbuzných právach v informačnej spoločnosti. Európska komisia hodnotí výsledky procesu konzultácií a predkladá návrhy budúcich predpisov z oblasti copyrightu. Prvé návrhy predpisov boli publikované v júli tohto roku. EBLIDA spolu s Dánskou asociáciou knižníc organizuje 6. - 7. novembra 1997 v Kodani konferenciu pre svojich členov, kde ich bude podrobne informovať o obsahu týchto predpisov a zároveň sa prediskutuje budúca stratégia.

★ *Emanuela Giavarra: Licenčné právo v oblasti elektronických zdrojov*

8. - 9. decembra 1996 sa konala v San Franciscu (USA) konferencia zameraná na otázky licenčného práva v oblasti elektronických zdrojov, sponzorovaná spoločne Americkou asociáciou vedeckých knižníc (ARL) a Združením pre sieťové informácie (CNI). Pani Giavarra sa zúčastnila konferencie z poverenia ECUP (Európskej platformy užívateľov autorského práva - European Copyright User Platform). Predniesla referát na tému "Európska skúsenosť".

Pozvanie na konferenciu prijalo 147 účastníkov - boli to knihovníci, právnici, autori, redaktori, vydavatelia a predstavitelia konzorcií.

Autor prvého príspevku, profesor *Vincent Resh* (University of California, Berkeley), zdôraznil význam práva publikovať akademické materiály prostredníctvom elektronických médií. Predpovedal, že postupne budú prostredníctvom Internetu prístupné všetky odborné články zadarmo, poplatok bude iba za zavedenie. Uprednostnený režim s požadovanými informáciami bude prenesený z Internetu bez toho, aby bolo treba predplácať tlačene časopisy. Zdôraznil tiež význam zmluvného práva. Podľa neho sa pojem copyright už prežil. Tomuto názoru oponovalo stanovisko prítomných knihovníkov, že copyright je jedinou zárukou dodržiavania čestných pravidiel. Medzi knihovníkmi vo Veľkej Británii je v súčasnosti rozšírený podobný názor, ako má profesor Resh. Otázkou je, či môže zmluvné právo nahradiť copyright. Bolo by možno vhodnejšie, aby sa zmluvné právo i copyright navzájom dopĺňali.

APPEAL - Academic Press Print and Electronic Access License

Liz Pope, vývojová projektantka elektronického publikovania (Academic Press), predstavila program APPEAL. Umožňuje neobmedzené prijímanie, ukladanie, prehliadanie a tlač kompletných časopiseckých článkov pre potreby jednotlivých

užívateľov alebo obchodných spoločností a sprístupňuje tiež časopisecký fond konzorcia autorizovaným užívateľom všetkých knižničných informačných sietí v rámci licencie. Hoci projekt pôsobí nádejne, bolo by užitočné rozprúdiť širšiu diskusiu medzi európskymi knihovníkmi o využívaní a cenách jeho služieb.

LIBLICENSE - Udeľovanie licencií z oblasti digitálnych informácií

Ann Okerson, námestníčka riaditeľa (Yale University), zasvätila svoje pracovné aktivity informovaniu knihovníkov o otázkach copyrightu v USA. Momentálne sa venuje projektu elektronickej licenčnej služby. Založila webovskú stránku umožňujúcu prístup k licenciám 9 vydavateľstiev: <http://www.library.yale.edu/License/index.shtml>; pre Európu: <http://enssibhp.enssib.fr/miroir/liblic/>.

Moderuje tiež diskusie o uvedenej problematike, informuje záujemcov o svojich skúsenostiach získaných v procese sprostredkovávania viac ako 100 databázových licencií dodávateľom. Úspech v tejto oblasti si podľa nej vyžaduje zodpovedajúce vedomosti a zručnosť, ale i zmysel pre úlohy príslušnej inštitúcie, vytrvalosť, pružnosť, prirodzenú autoritu a dôveru zo strany materskej organizácie.

Georgia Harper, právnička (University of Texas System), informovala účastníkov o otázkach súčasného platného práva a o licenčných štatútoch. Zdôrazňovala dôležitosť toho, aby si zúčastnené strany dôkladne preštudovali listinu skôr, než ju podpíšu. Prípadný nesúhlas s použitými formuláciami treba oznámiť dodávateľovi. Nemali by sa podpisovať tzv. shrink-wrap licencie. Každý má právo vopred si prediskutovať predpokladaný výsledok, vyhovujúci oboj stranám. Zaujímavé bolo zistenie, že každá americká univerzitná knižnica zamestnáva vlastného právnik. To je dokonca i vo väčšine európskych národných knižníc zriedkavosťou.

Niekoľko referátov bolo venovaných otázkam terminológie. *Trisha Davis*, vedúca oddelenia akvizície (Ohio State University), povzbudzovala prítomných, aby sa snažili získať väčšiu odbornosť v oblasti formulovania, interpretovania a prerokovania licenčných zmlúv. Knižníci musia vedieť prijať zodpovednosť za to, čo zahrnú do obsahu licenčnej zmluvy, a musia byť schopní lepšie viesť licenčné rokovanie. Prebrala s prítomnými niektoré licenčné zmluvy a vysvetlila im dôležité paragrafy.

Barbara McFadden Allen, riaditeľka (CIC Center for Library Initiatives), opisala vo svojom príspevku nový trend v USA - konzorčné licenčné právo. CIC je veľké konzorcium združujúce 12 stredozápadných univerzít a mandátne spolupracujúce s ich knižnicami. Má samostatnú právnu subjektivitu, určuje zameranie a úlohy zúčastnených knižníc, ich služby, okruh používateľov, spôsob a formu vlastníctva médií a dát. V priebehu posledných 2 rokov konzorcium sprostredkovalo 8 veľkých zmlúv pre členské knižnice, pričom pomohlo ušetriť 1 milión dolárov. V Európe je známy iba jeden prípad podobnej spolupráce - medzi inštitúciami zabezpečujúcimi vyššie vzdelávanie vo Veľkej Británii a tromi nakladateľstvami, z ktorých jedným je Academic Press.

David Farrell (University of California, Berkeley) vyvolal u prítomných veľký záujem správou o dokumente, ktorý sa zaoberá zásadami získavania informácií v oblasti

udeľovania licencií a je zaznamenaný v digitálnej forme. Zásady boli stanovené pre nasledujúce oblasti:

- rozvoj knižničného fondu,
- náklady a tvorba cien,
- udeľovanie licencií,
- systémová funkčnosť,
- archivovanie.

ECUP - European Copyright User Platform

Príspevok na tému "Európska skúsenosť" predniesla pani *Emanuella Giavarra*. Priblížila prítomným činnosť ECUP a predstavila modelovú šablónu pre ECUP s praktickou aplikáciou stanov v oblasti užívateľských práv elektronických publikácií a záhľavia licenčných zmlúv (bližšie informácie: <http://www.kaapeli.fi/eblida/ecup/>).

Pani Giavarra sa prihovárala za intenzívnejšiu spoluprácu a výmenu informácií medzi Európou a USA. Účastníci konferencie sa zaujímali o priebeh diplomatickej konferencie WIPO, ktorá sa konala v tom istom čase v Ženeve, a o iniciatívy Európskej únie v oblasti copyrightu.

JSTOR - Journal Storage

Druhý deň konferencie otvoril svojim príspevkom pán *Richard DeGennaro*, starší konzultant pre JSTOR. JSTOR bol pôvodne projektom Nadácie Andrew W. Mellona, postupne sa však z neho vytvorila nezávislá nezisková organizácia. Jeho úlohou bolo spravovať a rozvíjať archív základnej vedeckej časopiseckej literatúry s dôrazom na retrospektívnu konverziu ucelených spätných súborov kľúčových titulov. JSTOR dostáva od vydavateľov spätné súbory v tlačenej forme, digitalizuje ich a umožňuje knižniciam predplácať si ich v strojom čitateľnej forme, čím ušetrí knižniciam finančné prostriedky, ktoré by museli vynaložiť na digitalizáciu tlačených materiálov. Vydavatelia takto oživia výtlačky, o ktoré by už nebol záujem, a nezávislá organizácia sa stará o ochranu autorských práv. Projekt je veľmi zaujímavý, v európskych podmienkach zatiaľ nemá nasledovateľa. Bližšie informácie: <http://www.jstor.org/>

Marie R. Hansen, námestníčka riaditeľa (John Hopkins University Press), referovala o projekte MUSE. Jeho cieľom je umožniť záujemcom predplatiť si aspoň 40 časopisov z oblasti spoločenských vied prostredníctvom WWW. Zdôraznila, že elektronické publikovanie je veľmi drahé, preto je obchodovanie v tejto sfére problémové.

Dr. Robert Weber, starší viceprezident (InterTrust Technologies Corporation), sa zamerával na manažment v oblasti autorského práva. InterTrust poskytuje technológiu zabezpečujúcu ochranu práv každému, kto do informačného procesu prispieje hodnotnými informáciami. Obsah informácií je chránený rovnako ako ich pôvodcovia.

Autor posledného príspevku *David Millman*, manažér oddelenia výskumu a vývoja (Academic Information Systems of Columbia University), informoval prítomných o seminári, ktorý sa konal v septembri 1996 na tému "Termíny a podmienky v digitálnych knižniciach". Vyvolal spontánnu diskusiu o nových nápadoch a podnetoch na uvedenie

tému. Pán Millman oboznámil prítomných s hlavnými závermi, na ktorých sa zhodli účastníci seminára:

- potreba harmonizácie autorského a zmluvného práva,
- vyjasnenie pravidiel tvorby cien informácií prístupných prostredníctvom informačných sietí, - zachovanie súkromia (ochrana utajenia údajov) v prostredí informačných sietí,
- nevyhnutnosť sústavného vzdelávania užívateľov.

Podľa pani Giavarra účastníci konferencie sa stretli s dvoma novými zaujímavými príkladmi riešenia problémov týkajúcich sa autorského práva:

1. s mechanizmom uzatvárania a sprostredkovávania konzorčných licenčných zmlúv,
2. s projektom JSTOR.

Veľký prínos konferencie podľa nej spočíval v skúsenostiach sprostredkovaných americkými knihovníkmi, ale najmä vo vzájomných osobných kontaktoch európskych a amerických knihovníkov. Protokoly z konferencie budú vydané v druhej polovici roku 1997. Bližšie informácie: majordomo@kaapeli.fi; subscribe.ecup-list; <http://arl.cni.org/scomm/licensing/licbooklet.html>

★ *Domovské stránky projektu COPEARMS už prístupné*

Koordináčny projekt, týkajúci sa autorských práv v oblasti manažmentu elektronických informácií (Co-Ordinating Project for an Electronic Authors' Rights Management System), je financovaný programom ESPRIT Európskej komisie. Projekt má podporovať ďalšie projekty zo sféry manažmentu práv intelektuálneho vlastníctva a má napomáhať vývoj interoperačných systémov Electronic Copyright Management Systems (ECMS). Bližšie informácie o projekte:

Judy Watkins, IFLA Office, c/o The British Library,
Boston Spa, Wetherby, West Yorkshire, LS23 7BQ
Tel.: +44 01937 546255
Fax: +44 1937 546478
E-mail: judy.watkins@bl.

STREDNÁ A VÝCHODNÁ EURÓPA

★ *Verejné knižnice v informačnej spoločnosti*

Pracovná skupina zložená z-vydavateľov, knihkupcov a knihovníkov z Nadácie Friedricha Eberta, nemeckej pobočky British Council a mestských knižníc Kolína a Brém zorganizovala seminár pre knihovníkov verejných knižníc celej Európy. Na seminári sa viedli diskusie na tému spolupráce, výmeny nápadov, najlepších skúseností a informácií o významných európskych výskumných programoch. Podujatia sa zúčastnilo 31 knihovníkov z 11 krajín. INCO, odbor DG XIII Európskej komisie, prispel na

poplatky spojené s účasťou na konferencii a na cestovné výdavky prednášateľom a účastníkom z krajín strednej a východnej Európy.

Hlavnou témou seminára bol rozvoj nových ideí pre celoeurópsku spoluprácu, prenos výsledkov európskych výskumných projektov do strednej a východnej Európy a posilnenie "ľudskej" siete medzi verejnými knižnicami.

Rozhovory sa viedli aj na tému požiadaviek informačnej spoločnosti a z toho vyplývajúcej potreby kvalitných služieb verejných knižníc. Verejné knižnice po celej Európe hrajú významnú úlohu pri rozširovaní a prenikaní vedomostí a informácií. Oveľa dôležitejšou sa stáva sociálna úloha verejných knižníc vzhľadom na skutočnosť, že informácie sú čoraz komplexnejšie a nákladnejšie. Výskumný program Európskej komisie s názvom "Telematika pre knižnice" podporuje projekty s aplikáciou moderných technológií v knižniciach. Na posilnenie postavenia verejných knižníc ako významného informačného garanta a centra pre celoživotné vzdelávanie vznikla spoločná akcia pre verejné knižnice (PubliCA) a získala finančnú podporu v rámci tohto programu. PubliCA sa stáva lobbujúcou organizáciou pre verejné knižnice na európskej úrovni, pričom dopĺňa aktivity iných organizácií ako EBLIDA.

Na konferencii zaujali prípadové štúdie verejných knižníc z Helsínk, Kolína, Chemnitzu, Prahy, Bratislavy a Budapešti, ktoré demonštrovali silné odhodlanie verejných knižníc modernizovať a aktualizovať svoje služby a spoluprácu na medzinárodnej úrovni. Na troch seminároch pod názvom "Taktika", "Profesionálny rozvoj" a "Elektronické informačné služby" sa preberali konkrétne problémy, požiadavky a možnosti verejných knižníc. Výsledky stretnutí boli zhrnuté do komuniké.

V závere sa všetci účastníci jednomyselne zhodli na spoločnej myšlienke, že pokrok v tejto sfére závisí vo veľkej miere od spolupráce knižníc celej Európy.

Bližšie informácie: Barbara Lison-Ziessow, Stadtbibliothek Bremen, Friedrich-Ebert-Strasse 101-105, D-28199 Bremen, Katarina Steinwachs, The British Council, Hahnenstrasse 6, D-50667 Köln

★ Verejné knižnice v informačnej spoločnosti - komuniké z Bad Münstereifel (apríl 1997)

Verejné knižnice považujeme za živé spoločenské inštitúcie, ktoré umožňujú celej spoločnosti prístup k informáciám, potrebným k prežívaniu plnohodnotného života. Veríme, že so vzrastajúcim významom sieťových informačných zdrojov štátne orgány a mestské úrady využijú tradičnú dostupnosť verejných knižníc, umožniac tak každému v maximálnej možnej miere prijímať informácie, dosahovať zručnosť a získavať nové poznatky po celý život. Žiadna iná verejná inštitúcia nemá lepšie predpoklady na to, aby pretransformovala verejnosť do informačnej spoločnosti.

Tento seminár a jeho závery považujeme za úspešný príspevok k iniciatíve LISKAT - Libraries in the Information Society - Know How, Awareness, Training, ktorá je súčasťou akčného plánu pod názvom "V ústrety informačnej spoločnosti v krajinách strednej a východnej Európy". Výrazne podporil sprostredkovanie poznatkov medzi

verejnými knižnicami Západu a Východu, zvýšil informovanosť o existujúcich i plánovaných iniciatívach Európskeho spoločenstva a upevnil spoločenstvo špičkových odborníkov.

Verejným knižniciam v Európe sme odporúčali, aby podporili nasledujúce akcie:

1. *PubliCA, akcia pre verejné knižnice*. Mala by spropagovať a pomôcť realizovať výsledky tohto seminára, hlavne nasledujúce odporúčania:

- evidovať užitočnosť knižníc v rámci informačnej spoločnosti a stimulovať prieskum v tejto oblasti,
- zúčastniť sa na Európskej vládnej konferencii, kde špičkoví odborníci predstavia výsledky paneurópskeho výskumu,
- podporovať rozvoj paneurópskych vzťahov v záujme posilnenia úloh verejných knižníc,
- sprístupňovať informácie o iniciatívach verejných knižníc na národnej a medzinárodnej úrovni a zverejňovať najúspešnejšie príklady z praxe,
- podporovať nepretržitý profesionálny rozvoj knihovníkov poskytovaním informácií o existujúcich možnostiach ďalšieho vzdelávania v rámci Európy (napr. dištančné vzdelávacie programy a semináre) a prostredníctvom EBLIDA presadiť u zodpovedných orgánov zorganizovanie paneurópskych vzdelávacích akcií a začatie európskej iniciatívy vzdelávania knižničných pracovníkov,
- napomáhať zverejňovanie výsledkov národných a celoeurópskych výskumných projektov, o ktoré prejavujú verejné knižnice záujem tak, aby ich mohli využiť vo svojej praxi,
- spolupracovať s EBLIDA v oblasti sprístupňovania informácií o Európskej únii a o programoch vhodných pre okruh činností verejných knižníc v Európe,
- rozširovať svoje aktivity smerom ku krajinám strednej a východnej Európy a podporovať verejné knižnice týchto krajín v ich úsilí vybudovať primeranú knihovnícku legislatívu, uplatňovať medzinárodné právne normy a umožniť všeobecný prístup k Internetu.

2. *Program Telematics pre knižnice (DG XIII/E-4)* by mal:

- financovať výskumné štúdie zamerané na zabezpečenie ekonomického a sociálneho ocenenia knižníc v rámci informačnej spoločnosti, na preskúmanie najmodernejšieho prístupu k sieťam verejných knižníc v Európe a na navrhnutie a financovanie akcií a prostriedkov na skvalitnenie (napr. vývoj prostriedkov umožňujúcich knižniciam vytvoriť si vlastný WWW server),
- financovať schválené aktivity na pomoc knižniciam strednej a východnej Európy,
- rozpracovať mechanizmy, pomocou ktorých bude možné oznamovať výsledky vlastných výskumných projektov knižniciam tak, aby mohli tieto výsledky využiť vo svojej práci,
- podporovať verejné knižnice v rámci celej Európy v snahe zlepšiť si svoje postavenie z hľadiska prístupu k informačným sieťam, daní, poplatkov za poštovné,

- financovať rozvoj softvéru ako prostriedku na využívanie spoločných informácií (tezaury, predradený softvér) v rôznych európskych jazykoch.

★ ***Možnosti finančnej podpory pre krajiny strednej a východnej Európy v oblasti výskumu a technického rozvoja***

Vedci zo strednej a východnej Európy (CEEC) a nových nezávislých štátov bývalého Sovietskeho zväzu (NIS) majú niekoľko možností získať vo sfére výskumu a technického rozvoja finančnú podporu z Európskej únie. Európska komisia vydala nedávno publikáciu so stručným náčrtom dostupných možností získania finančnej podpory. V tejto súvislosti sa spomínajú štyri akcie:

- program INCO-COPERNICUS na podporu vedeckej a technickej spolupráce s krajinami CEEC a NIS,
- Štvrtý rámcový program (Fourth Framework Programme) pre výskum a technický rozvoj,
- INTAS (International Association for the Promotion of Cooperation with Scientists from the NIS) slúži na podporu spolupráce vo sfére výskumu a technického rozvoja medzi vedcami krajín nezávislých štátov NIS a Európskou úniou, Nórskom, Švajčiarskom a Izraelom,
- ISTC (International Science and Technology Centre) so zameraním na integráciu vedcov krajín nezávislých štátov do medzinárodnej vedeckej komunity a možnosťou zmeny ich orientácie na civilnú vedeckú oblasť.

Kópie publikácie sú zdarma, dostupné len v angličtine:

European Commission, DG XII - Science, research and development,
INCO-COPERNICUS, 200 rue de la Loi (SDME 1/5), B-1049 Brussels
(fax: +32 2 296 3308; e-mail: inco-copernicus@dg12.cec.be)

Publikácia bude dostupná na Internete: <http://www.cordis.lu>

PROJEKTY

★ ***TETRIS - podpora vzdelávania a praktického výcviku***

TETRIS (Telematics for Education and Training - Intermediate Support Structure) je projekt sektora vzdelávania a praktického výcviku v rámci telematického aplikačného programu Európskej komisie. Projekt sa začal realizovať v septembri 1996 a potrvá do 31. decembra 1999. Jeho cieľom je spropagovať výsledky projektov uskutočnených v rámci telematického aplikačného sektora vzdelávania a praktického výcviku a tým uľahčiť výmenu informácií medzi podobnými iniciatívami Európskej komisie (Socrates, Leonardo, Innovation) a pomôcť budovať informačnú spoločnosť.

TETRIS bude poskytovať komplexné služby s cieľom získať informácie týkajúce sa sektorových projektov vzdelávania a praktického výcviku pre široký okruh záujemcov: užívateľov, dodávateľov, zástupcov tlače, projekty RTD a iné. Verejnosť bude

lepšie informovaná o možnostiach celoživotného vzdelávania, prístupného prostredníctvom aplikovania telematiky, v sektore vzdelávania a praktického výcviku. Potenciálni užívatelia ocenia skutočnosť, že dostanú informácie v takej forme a takým spôsobom, aký im najviac vyhovuje.

Podstatou projektu TETRIS je kombinovaný spôsob šírenia informácií, pričom sa striedajú tradičné prostriedky (papier, video) s inovovanými, modernejšími metódami (elektronické publikovanie v rámci WWW, CD-ROM).

Aktivity a výstupy projektu TETRIS zahŕňajú:

- prípravu plánu distribúcie informácií vzhľadom na výsledky projektu šírenia informácií medzi členskými štátmi,
- údržbu adresára a systému riadenia informácií, zachovávajúc vysokú kvalitu obsahu informácií o projektoch,
- poskytovanie dokumentačnej a rešeršnej služby publikačného systému, pracujúceho na základe požiadaviek užívateľov,
- navrhovanie a spravovanie domovskej stránky WWW pre telematiku, z hľadiska potrieb sektora vzdelávania a praktického výcviku,
- návrh a realizáciu informačného sprievodcu "Kto je kto" k projektom v piatich jazykoch,
- zaznamenávanie informácií o projektoch vzdelávania a praktického výcviku na multimedialne nosiče, distribuované prostredníctvom CD-ROM a WWW ,
- návrh a prípravu zákazkových informačných formulárov na účely vytvárania doplnkových výstupov na základe požiadaviek užívateľov,
- aktivity public relations - styku s verejnosťou, pomocné projekty (napr. príprava a distribúcia oznámení pre tlač, organizovanie tlačových konferencií, nadväzovanie kontaktov s ostatnými užívateľmi, účasť na externých konferenciách),
- podporovanie projektov prostredníctvom vzájomných pracovných stretnutí.

Bližšie informácie:

ECOTEC Research and Consulting Ltd.

Ms Kirstine Drew, 13b, Avenue de Tervueren, B-1040 Brussels, Belgium
(tel.: +32-2-732 78 18; fax: +32-2-732 71 11; e-mail: Tetriss@ecotec.com;
<http://www2.echo.lu/telematics/education/en/projects/files/tetriss.html>)

★ Projekt Geoweb Europe pre viacjazyčné geografické informácie

Projekt Geoweb Europe, financovaný v rámci programu INFO 2000, vznikol s cieľom vytvorenia viacjazyčného multimedialného informačného servisu z oblasti geografických informácií (GI). Zámerom projektu je zriadenie celoeurópskeho GI informačného servisu na posilnenie povedomia potenciálnych užívateľov v tejto oblasti, na podporu a rozvoj trhu a na pomoc zlepšenia informovanosti a konkurencieschopnosti jednotlivých inštitúcií v tomto sektore. Informačný servis zahŕňa:

- štvrťročné vydávanie viacjazyčného informačného bulletinu,

- interaktívny viacjazyčný WWW server,
- každoročne aktualizovaný CD-ROM.

Informačný servis bude v počiatočnej fáze projektu, ktorá práve prebieha, zdarma.

Bližšie informácie:

Mr Scot Conseil alebo Mr Christian Crépeau, Project Coordinators, Parc du Canal, 1 rue Hermés, F-31526 Ramonville Cedex, France

Tel: +33 5 6139 4632

Fax: +33 5 6139 4610

E-mail: cc@scot.cnes.fr

AKCIE

★ 2. northumberlandská medzinárodná konferencia o výkonnostnom manaž-mente v knižniciach a informačných službách (Northumberland, UK, 7. - 11. september 1997)

Information North, Newcastle upon Tyne. Tel.: +44 191 232 0877, fax: +44 191 232 0844, e-mail: michael.long@dial.pipex.com.

★ RUFIS '97: Úloha univerzít v nastávajúcej informačnej spoločnosti (Praha, 25. - 27. septembra 1997)

Mr Karel Květoň, Czech Technical University in Prague, Computing Centre, UNESCO, International Centre for Scientific Computing - ICSC, Žitkova 4, 16635 Praha 6, Czech Republic. tel.: +42 2 2431 0369, fax: +42 2 311 7529 e-mail: kve-ton@vc.cvut.cz, <http://www.cvut.cz/RUFIS97>.

★ Budovanie globálnej informačnej spoločnosti 21. storočia

Konferencia Európskej komisie, DG III - Priemysel, Brusel, 1. - 3. októbra 1997, European Commission, DG III - Industry, Conference Secretariat, 36 rue de Stassart, B-1050 Brussels, Belgium. Tel.: +32 2 511 7455, fax: +32 2 511 8723, e-mail: glstdconf@dg3.cec.be.

Výber a preklad:

Mgr. Elena Pristašová a Mgr. Daniela Dranačková